

Treball de fi de grau

Títol

**Migració irregular a la frontera sud d'Espanya:
el somni d'una vida millor**

Autor/a

Meritxell Prados Ràfols

Tutor/a

Agustí Esteve Pardo

Departament	Departament de Comunicació Audiovisual i de Publicitat
Grau	Periodisme
Tipus de TFG	Projecte
Data	02/06/2015

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Migració irregular a la frontera sud d'Espanya: el somni d'una vida millor		
Castellà:	Migración irregular en la frontera sur de España: el sueño de una vida mejor		
Anglès:	Irregular migration on the southern border of Spain: the dream of a better life		
Autor/a:	Meritxell Prados Ràfols		
Tutor/a:	Agustí Esteve Pardo		
Curs:	2014/15	Grau:	Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Immigració, Àfrica, frontera sud
Castellà:	Inmigración, África, frontera sur
Anglès:	Immigration, Africa, southern border

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	"Migració irregular a la frontera sud d'Espanya: el somni d'una vida millor" és un projecte de reportatge periodístic sobre el procés migratori que segueixen les persones que arriben a Espanya amb pastera. L'objectiu és posar l'accent en aquest fenomen tot explicant de forma propera i a través de la veu d'alguns protagonistes quins motius els empenyen a marxar dels seus països, com és el viatge fins a destí i en quina situació es troben un cop aquí.
Castellà:	"Migración irregular en la frontera sur de España: el sueño de una vida mejor " es un proyecto de reportaje periodístico sobre el proceso migratorio de las personas que llegan a España en patera. El objetivo es hacer hincapié en este fenómeno explicando de forma cercana a través de la voz de algunos protagonistas qué motivos les empujan a marchar de sus países, cómo es el viaje hasta destino y en qué situación se encuentran aquí.
Anglès:	"Irregular migration on the southern border of Spain: the dream of a better life" is a journalistic report related to the migration process of people arriving in Spain in small boats. The aim is to explain this phenomenon closely through the voice of some protagonists underlining what reasons push them to leave their countries, what the trip to their destination is like and what their situation is like here.

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i el signa:

Meritxell Prados Ràfols

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar en mà al tutor abans la presentació oral**

ÍNDEX

1. Introducció	2
1.1 Situació	2
2. Planificació	9
3. Estructura del reportatge	10
4. Pressupost i públic	11
5. Fonts a consultar	11
5.1 Informació documental.....	11
Llibres i revistes	11
Informes, articles, estudis, webs.....	14
Documentals i programes	18
5.2 Entrevistes.....	19
5.3 Imatges.....	21
5.4 Gràfics.....	22
5.5 Dades i estadístiques.....	23
5.6 Enllaços.....	24
6. Conclusions	25
7. Bibliografia	27
ANNEX 1: Imatges	29
ANNEX 2: Entrevistes	35

1. Introducció

“Migració irregular a la frontera sud d’Espanya: el somni d’una vida millor” neix d’una motivació i un interès personal envers la situació de les persones que protagonitzen el fenomen de la immigració irregular a la frontera sud d’Espanya. Concretament vol centrar-se en les persones d’origen subsaharià que arriben a territori espanyol utilitzant mètodes com el salt de la tanca de Melilla o Ceuta o l’ús de la pastera, entre d’altres.

La finalitat principal doncs és informar i donar a conèixer: relatar de forma humana i propera les històries que s’amaguen darrere dels grans titulars i de les contínues xifres que apareixen als mitjans de comunicació: posar cara i nom a les persones que es veuen obligades a passar per aquestes situacions. També es pretén denunciar les condicions d’injustícia i inhumanitat que envolten tots aquests successos.

Per tal de dur-ho a terme és necessari tractar tot el procés migratori, és a dir: l’abans, el durant i el després del “viatge” considerant aspectes com la situació de vida al país d’origen i les causes que empenyen les persones a fugir, com és l’arribada fins a destí i en quina situació es troben un cop són a Espanya.

Ara bé, cal tenir en compte que es tracta d’un fet molt complex i per tal de poder oferir una visió completa d’aquest procés és necessari consultar el màxim d’actors possibles que hi prenen part o que poden oferir informació al respecte com poden ser els propis protagonistes i testimonis, els responsables d’entitats que treballen amb les persones migrades, advocats, antropòlegs i altres experts en matèria migratòria.

1.1 Situació

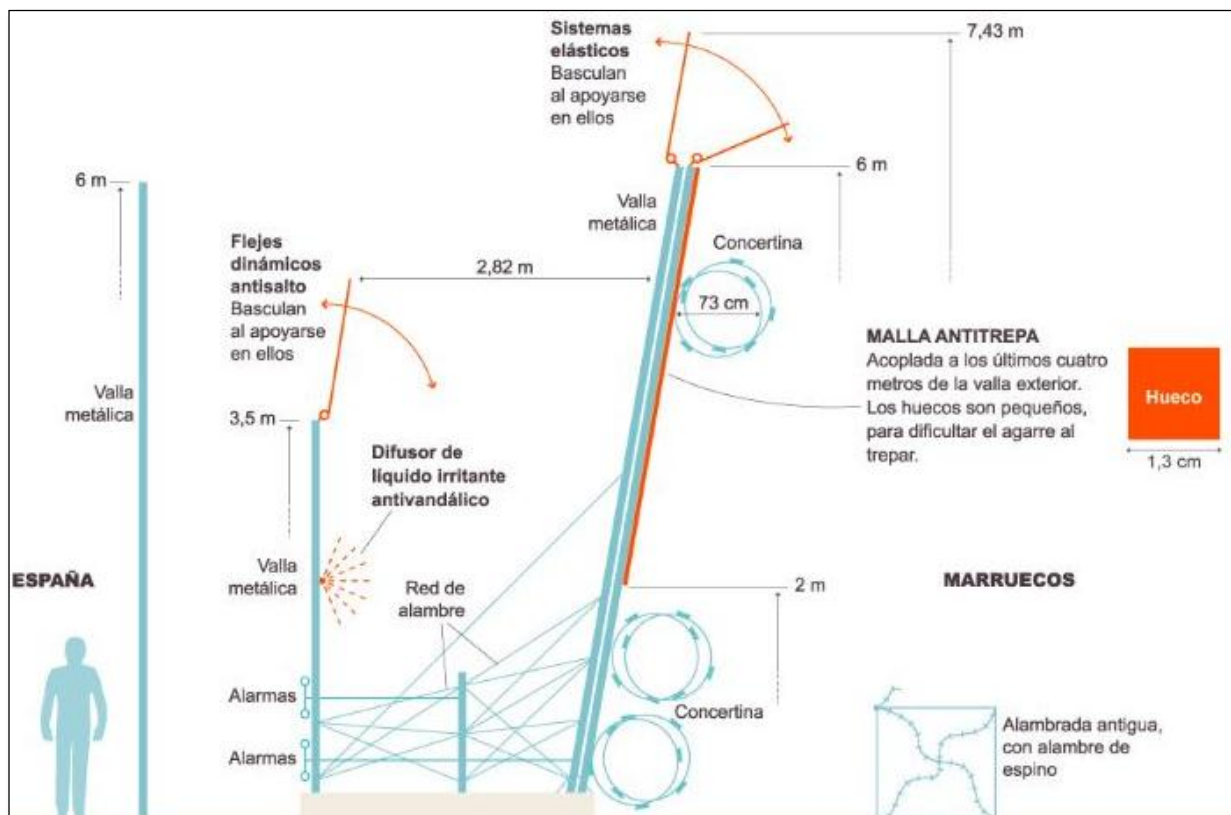
El moviment de persones entre diferents països i territoris o, dit d’altra manera, la migració de persones ha estat sempre un fenomen constant al nostre planeta. Pel que fa a la immigració se’n pot distingir de dos tipus: aquelles persones que accedeixen i resideixen de forma legal en un país o aquelles que, per diversos motius, accedeixen i resideixen de forma irregular.

És recurrent l’ús de murs i tanques aixecats amb l’argument de frenar la immigració irregular i, de retruc, la lliure circulació de persones. En el cas d’Espanya aquesta situació és evident a la frontera sud on són moltes les persones provinents de l’Àfrica que, repetidament, accedeixen a Europa de forma clandestina mitjançant els salts a les tanques de Ceuta o Melilla o els viatges amb pasteres fins a les Illes Canàries o les costes del sud de la península.

Ara bé, cal tenir present que l'existència de murs o obstacles no només existeix a la frontera entre Espanya i Marroc sinó que es un fenomen que es reproduceix en altres zones del món. Un petit exemple són les tanques i murs que separen Mèxic d'Estats Units, Sudàfrica de Zimbabwe o Índia de Bangladesh, per esmentar-ne només alguns.

En referència al cas espanyol, l'1 de novembre de 1988 és el primer cop que es té constància del naufragi d'una pastera a les costes espanyoles, concretament a la platja de Los Lances, Tarifa (Cadis). És difícil trobar un càlcul exacte i total de morts que s'han produït intentant arribar a Espanya des d'aquell 1 de novembre fins ara però sí que existeix una xifra referent a les persones que han perdut la vida intentant creuar el mar Mediterrani durant el 2014; segons ACNUR en són 3.419, cada un d'ells amb noms i cognoms (ACNUR, 2014). Així doncs fou a partir de 1988 quan va començar el fenomen de l'arribada a Espanya d'immigració irregular per via marítima i que encara té lloc a dia d'avui cobrant-se la vida de milers de persones.

Per altra banda també hi ha un altre accés d'ús recurrent com és l'entrada per les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla. És a partir de la dècada dels 90 quan s'aprova la llei d'Estrangeria del 1985 i Espanya s'adhereix al Tractat de Schengen que s'inicia una política de tancament de fronteres amb la construcció de tanques altament vigilades finançades per la Unió Europea.

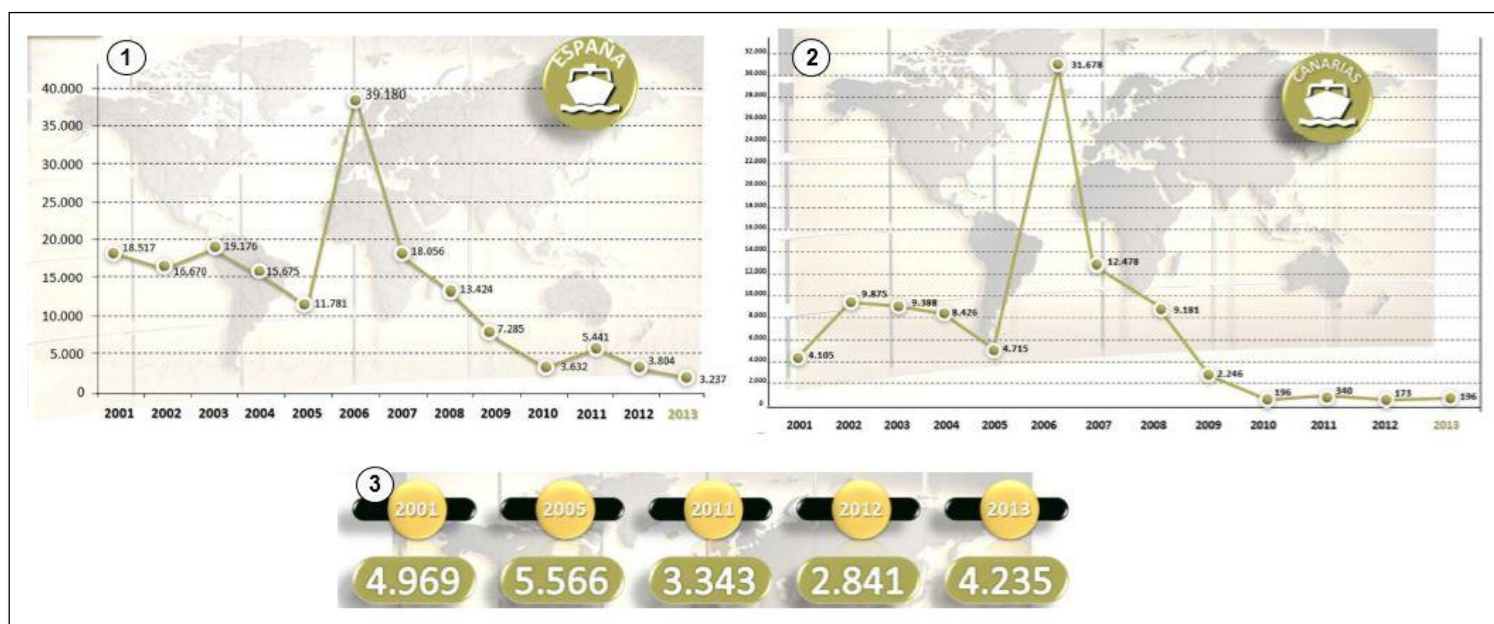

1. Esquema de l'estructura de les tanques de Ceuta i Melilla al març del 2014/ Font: El País

En primer lloc, l'any 1995 es construeixen dues tanques paral·leles entre Ceuta i Marroc, de 8,3km de llargada i 2,5 metres d'alçada (que més tard augmentaria fins a 3,10 metres). Aquesta reacció es produeix després que diversos grups d'immigrants intentessin creuar la frontera.

En segon lloc, pel que fa al cas de Melilla l'any 1998 també es van aixecar 12km de doble tanca de 3 metres. L'any 2005 les tanques d'ambdues ciutats van ser elevades fins a 6 metres després de nombrosos intents d'entrada massius. Posteriorment al 2013 es van col·locar ganivetes i una malla per dificultar el fet d'enfilar-se a les tanques. (Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía, 2014).

L'evolució de la immigració irregular a la frontera sud ha tingut alts i baixos des que se'n tenen registres oficials, el 2001, fins a l'actualitat. Segons el Ministeri de l'Interior el punt àlgid d'arribada d'immigrants a les costes espanyoles va ser al 2006 amb 39.180 persones arribades, mai abans ni després s'ha arribat a aquesta xifra tan elevada. Pel que fa als arribats a les Illes Canàries també al 2006 es produí un rècord històric amb 31.678 persones i en referència a l'entrada a través de Ceuta i Melilla el punt màxim d'arribada de persones fou el 2005, amb 5.566 persones. Les dades més recents, corresponents al 2013, són les següents respectivament: 3.237, 196 i 4.235. (Ministeri de l'Interior, 2013).

2. A la imatge nº1 s'hi representa l'evolució del nombre de persones migrades arribades a les costes espanyoles. A la imatge nº2 s'hi mostra l'evolució del nombre de persones migrades arribades a les Illes Canàries. A la imatge nº3 s'hi representa l'evolució de les persones migrades arribades per Ceuta i Melilla./ Font: Ministeri de l'Interior.

Referent a la corrupció existent als països africans aquesta és prou evident quan s'observa el mapa mundial de l'Índex de Percepció de Corrupció del 2014 elaborat per Transparència Internacional on els nivell més elevats de percepció de corrupció al sector públic es concentren als països africans i asiàtics.

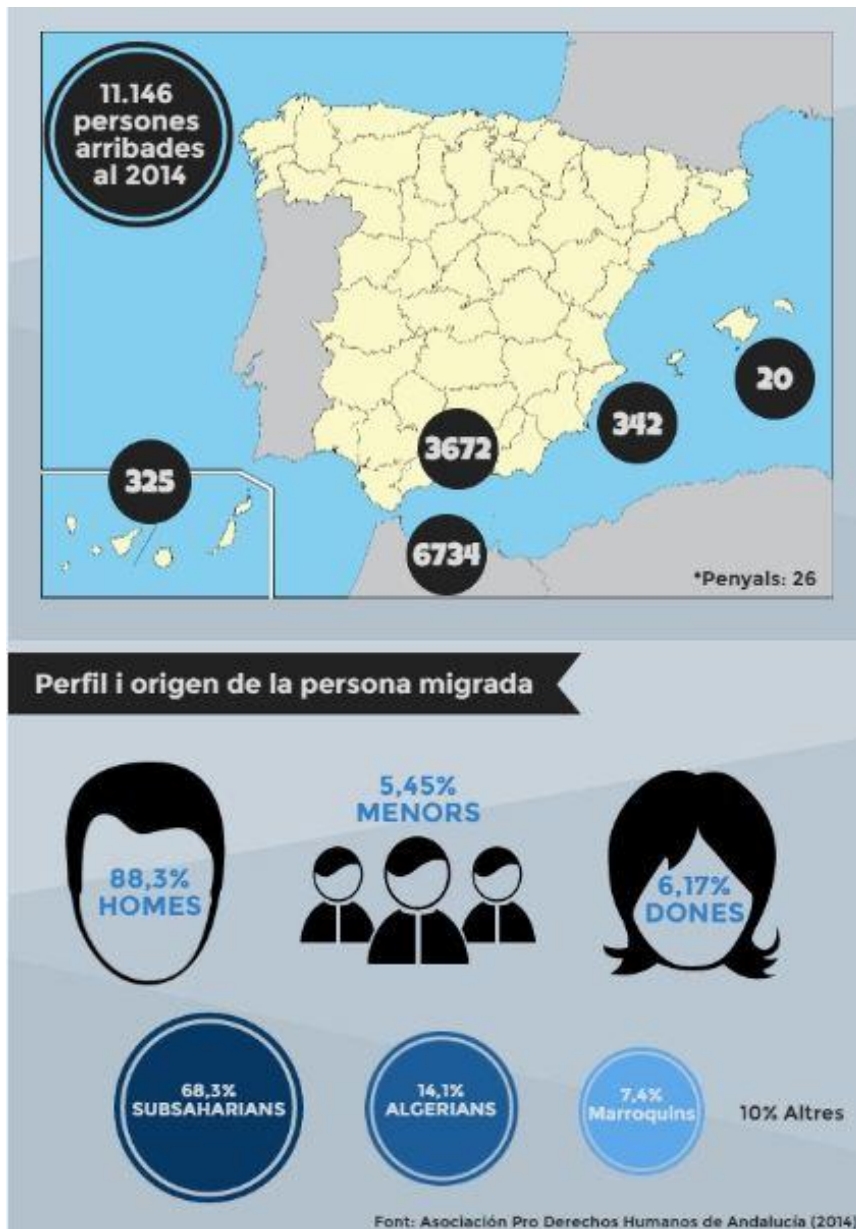

Per altra banda, Cristina Garcia (2007), professora d'economia aplicada de la Universitat Complutense de Madrid, realitza un anàlisi més crític i hi inclou la dimensió del desenvolupament. Per explicar els motius de l'emigració Garcia parla d'una pobresa o subdesenvolupament forçat i denuncia que el continent africà posseeix una gran quantitat de recursos que no són explotats per al seu propi benefici. D'aquesta manera posa sobre la taula el paper que hi juga el món occidental en les causes d'aquest fenomen migratori assenyalant l'existència d'un neocolonialisme i d'uns sistemes corruptes que han donat lloc a un enriquiment sense desenvolupament de l'Àfrica. Garcia apunta que aquest enriquiment sense desenvolupament depèn de tres factors principals que repercuteixen en l'empobriment dels països i, en conseqüència, en el fet migratori: "en primer lloc, l'ús dels nombrosos recursos dels territoris africans que en fan els governs per comerciar tot apropiant-se dels beneficis obtinguts, en segon lloc els Programes d'Ajust Estructural que han servit per reforçar la posició de les elits polítiques gràcies a les grans quantitats de diners que han tingut entre mans i, en tercer lloc, el mal repartiment de les inversions que rep la regió per part de les classes dirigents."

Per la seva banda, Mbuyi Kabunda (2000), professor i investigador de l'Institut de Drets Humans d'Estrasburg, afegeix també a un altre factor que impulsa l'arribada d'africans a Europa. Es tracta de l'anomenat "imperialisme cultural i publicitari occidental" que consisteix en presentar Europa com un paradís ple d'oportunitats i d'èxits i com un model únic de desenvolupament basat en el consum i la riquesa. Segons Kabunda molts emigren moguts per aquesta imatge, sovint errònia, d'Europa.

En definitiva, l'emigració subsahariana, tal com assegura Urquijo, no és fruit d'una resposta a un problema concret sinó que suposa una decisió sovint obligada que té com a objectiu invertir el benestar tant de les persones que emigren com de tota la seva comunitat.

Finalment, cal també fer referència al perfil d'emigrant africà que decideix emprendre el viatge cap a Europa. Pel que fa a les persones migrades arribades el passat 2014, segons dades de l'Associació Pro Drets Humans d'Andalusia (2014) un 68,3% eren d'origen subsaharià, un 14,1% algerians i un 7,4% marroquins (el 10% restant no s'especifica) i pel que fa al sexe un 88,3% eren homes, un 6,1% dones i un 5,4% menors d'edat.

4. Dades referents a les persones migrades arribades de forma irregular durant l'any 2014 a la frontera sud d'Espanya. Font: Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía (APDH-A).

Ara bé, referent a altres aspectes un exhaustiu estudi realitzat per la Creu Roja Espanyola (2008) a les persones internades al CETI nº 6 de Nouadibou (Mauritània) entre el 2006 i el 2008 el perfil més abundant era el d'un home jove, d'una edat mitjana de 26 anys i solters (58%). El 75% tenia formació general bàsica, inclús superior en alguns casos, i amb feina abans d'emigrar.

Aquesta descripció coincideix amb la realitzada per Abdoulaye Fall, senegalès expert en migracions, que assenyala que l'emigrant africà no acostuma a ser el més pobre sinó que són aquells més forts i capacitats i els que s'ho poden permetre.

En definitiva, el fenomen de la immigració irregular provinent de l'Àfrica a la frontera sud d'Espanya és molt complex on multitud d'actors i factors hi prenen part. El reportatge intenta doncs explicar l'experiència dels seus protagonistes per tal d'informar al lector però, sobretot, per denunciar una de les múltiples injustícies que tenen lloc dia rere dia al món.

2. Planificació

Per tal que el producte final compleixi tots els requisits perfilats inicialment és necessària la planificació del procés de forma coherent i estructurada. Així doncs, després d'acotar el tema i l'estructura del projecte amb el tutor les tasques a realitzar i el calendari a seguir queda organitzat de la següent manera:

Novembre – Desembre	Documentació	<p>Cerca de llibres, articles especialitzats, estudis d'organitzacions així com material audiovisual i multimèdia que pugui ajudar a contextualitzar la temàtica del treball i a aportar coneixements i informació al respecte.</p> <p>Cerca i contacte de persones per ser entrevistades; aquestes seran de diversos camps (experts en la matèria, treballadors d'organitzacions, testimonis) per tal d'aprofundir i d'aportar diferents visions sobre la qüestió.</p>
Desembre – Març	Producció	<p>Realització d'una desena d'entrevistes i lectura de la documentació així com organització de la informació recopilada.</p> <p>Elecció de la plataforma online a través de la qual es realitzarà el reportatge i de les eines que s'utilitzaran per elaborar els gràfics.</p>
Març - Maig	Elaboració i muntatge	<p>Construcció del projecte de forma estructurada.</p> <p>Elaboració dels continguts (text, gràfics) i edició dins la plataforma interactiva.</p>

3. Estructura del reportatge

El tema de la immigració, en aquest cas irregular, és un fenomen complex que engloba molts actors i factors diferents i, per tant, si no es dibuixen uns objectius concrets i unes línies clares sobre les quals treballar i investigar és fàcil desviar-se de la qüestió principal que es persegueix i perdre el fil del reportatge.

Abans de concretar l'estructura cal precisar que el reportatge es publicarà a la xarxa mitjançant la plataforma de producció narrativa multimèdia atavist.com que permet redactar històries combinant text, imatges, vídeos i gràfics. La primera utilització és gratuïta, si després es vol continuar amb altres projectes cal subscriure's-hi.

Pel que fa a l'estructura pròpiament dita, en aquest cas el reportatge està dividit en tres parts que corresponen a les tres etapes en les quals es divideix el procés que fan les persones migrades: abans de marxar, el viatge i l'arribada a destí. Cal mencionar que les tres fases se succeeixen de manera molt diversa en cada persona tot i que existeixen patrons comuns que permeten establir algunes similituds entre els diversos casos.

En els tres apartats en els quals està organitzat el reportatge s'han tingut en compte els següents aspectes:

- a) L'abans: En quina situació es troba el país d'origen? Quina era la seva situació al seu país? Quina vida hi tenia? Quins motius l'impulsen a marxar? Qui i què deixa enrere? Com planeja i prepara el viatge? Quines sensacions té? Quines esperances té un cop arribat a Espanya/Europa, què espera trobar-hi? Com s'imagina l'Europa somniada?
- b) El durant: Quan marxa? Com és el viatge? (durada, sensacions, experiències, pors, dificultats...) Com és l'arribada a destí? (situació, sensacions...)
- c) El després: Què passa un cop aquí? On va? Com és atès? En quina situació es troba? Quin procés segueix? Com se sent? Coneix algú? Com es planteja la vida aquí a partir d'ara? Quins són els seu somnis/objectius (perspectiva de vida)? Com tira endavant?

Cal tenir present que l'aprofundiment que es pot fer en cada un dels tres estadis és enorme ja que la quantitat d'informació i el nombre de factors que hi intervenen és molt extens, per tant, de cada un d'ells se'n podria escriure perfectament un reportatge ben ampli.

L'estructura està centrada principalment en el testimoni de la persona migrada perquè, al cap i a la fi, elles són les protagonistes del reportatge i les que aporten la major part de la informació.

Tot i això és necessari assenyalar que en aquest llarg procés hi intervenen altres actors com són advocats i treballadors d'entitats que donen suport a aquestes persones; aquests, entre d'altres, poden proporcionar també informacions i altres punts de vista que complementin les explicacions de les persones migrades.

4. Pressupost i públic

En l'elaboració del reportatge s'hi inclouen algunes despeses relacionades sobretot amb el procés de realització d'entrevistes. Concretament set de les onze entrevistes s'han dut a terme a Barcelona, les altres dues a Sant Pere de Ribes i a Sabadell i les dues últimes via telefònica. Pel fet de viure a Sabadell les vuit primeres han suposat un cost econòmic en transport públic i en benzina i les dues últimes un cost mínim relacionat amb la trucada. En referència als viatges en transport públic el cost és de 42€ tenint en compte l'anada i la tornada i pel que fa a la benzina el cost és d'uns 25€.

Referent a l'ús de la plataforma online atavist.com i la plataforma per elaborar els gràfics easel.ly no suposen cap cost econòmic.

Així doncs el pressupost del reportatge és, aproximadament, de 67€.

El reportatge està dirigit a un públic general i ampli, a partir dels 17 anys, edat en què ja es pot prendre consciència de la magnitud del fenomen.

5. Fonts a consultar

A continuació es descriuen possibles fonts a consultar i a utilitzar per tal de documentar-se i elaborar el reportatge. Aquestes són llibres, articles, informes, estudis, anàlisis i bases de dades. També s'adjunten les imatges, els gràfics i els enllaços que complementen el text periodístic interactiu.

5.1 Informació documental

Llibres i revistes:

- Contextualització general

Cuadernos eldiario.es. (2015). *Fronteras y mentiras*. Madrid: Diario de Prensa Digital SL

Revista dedicada al fenomen de la migració africana més recent on diferents especialistes tracten diversos aspectes relacionats amb la qüestió, ja siguin exemples de casos concrets,

les polítiques governamentals, la situació legal dels migrats, el tracte dels mitjans de comunicació... Permet tenir una visió general de tots els factors que s'inclouen en aquest procés.

Rius, X. (2007). *El libro de la inmigración en España*. (1a ed.). Córdoba: Almuzara

El llibre ofereix una visió panoràmica i detallada del fenomen migratori a Espanya des de finals del franquisme fins al 2006. El fet de conèixer la seva evolució és imprescindible per poder comprendre amb perspectiva el que està succeint actualment i per tenir una idea de què va tenir lloc en el passat.

Ruiz-Giménez, I., i Cebolla, H. (2007). *Origen y causas de la emigración de África a España*. (1a ed.). Madrid: Centro de estudios políticos y constitucionales

El llibre repassa alguns dels factors que empenyen les migracions africanes cap a Espanya i Europa posant l'accent en la situació política de conflicte (o no) en què viuen molts dels països africans i en la manca d'oportunitats de la seva població.

- Procés migratori:

Aldalur, M. (2010). *Clandestinos: ¿Qué hay detrás de la inmigración ilegal?* (1a ed.). Barcelona: Ediciones B

El llibre relata de forma minuciosa, mitjançant les explicacions de fins a 300 testimonis, l'experiència que suposa fugir d'un país africà utilitzant la pastera o el cayuco i quina és la seva situació un cop arribats a Espanya.

Del Campo, E. (2007). *Odiseas: Al otro lado de la frontera: Historias de la inmigración en España*. (1a ed.). Sevilla: Fundación José Manuel Lara

El llibre narra les "aventures" de cinc persones en el seu viatge cap a l'estranger juntament amb explicacions sobre aspectes econòmics, legals, laborals, socials, culturals i històrics que envolten qualsevol procés migratori.

Martínez, U (2011). *Inmigrantes africanos, racismo, desempleo y pobreza*. (1a ed.). Barcelona: Icaria, Institut Català d'Antropologia

El llibre analitza el procés migratori dels immigrants africans basat en un nombre de casos concrets entrevistats per l'autor centrant l'atenció en la situació de la persona al país d'origen, el viatge i l'arribada a Espanya.

Naranjo, J. (2006). *Cayucos*. (1a ed.). Barcelona: Debate

El llibre parla sobre la migració africana amb destinació les Illes Canàries, que va començar l'any 1994. Mitjançant exemples de situacions i casos concrets repassa l'evolució del fenomen fins al 2006, tenint en compte les respectives respostes del govern i les organitzacions socials.

- Experiències personals:

Dia, M. (2014). 3052: *Persiguiendo un sueño*. (4a ed). Espanya: Mamadou Dia

El llibre explica en primera persona la història d'en Mamadou, un jove senegalès que va decidir pujar a una pastera l'any 2006 amb destinació les Illes Canàries en busca del "somni daurat" europeu.

Jammeh, K. (2014). *El viaje de Kalilu*. (4a ed.). Barcelona: Plataforma Editorial

El llibre està escrit en primera persona per en Kalilu, un gambià que relata els seus tres intents d'arribar fins a Espanya travessant diversos països africans durant 18 mesos.

- A debat:

Campaña estatal por el cierre de los CIE. (2014). *Paremos los vuelos: Las deportaciones de inmigrantes y el boicot a Air Europa*. (1a ed.). Oviedo: Cambalache

El llibre denuncia les deportacions de migrants africans que organitza el govern espanyol conjuntament amb determinades línies aèries i mostra la seva preocupació crítica envers la normalització d'aquest fet.

Romero, E. (2006). *Quién invade a quién: el Plan África y la inmigración*. (1a ed.). Oviedo: Cambalache

El llibre explica, des d'inicis de segle XX fins a l'actualitat l'evolució del continent africà respecte la relació amb Occident i l'explotació dels seus recursos traçant en línies generals quina ha estat la situació del continent durant aquest últim segle.

Romero, E. (2011). *Quién invade a quién: del colonialismo al II Plan África*. (1a ed.) Oviedo: Cambalache

El llibre tracta diferents aspectes relacionats amb la realitat africana: el fenomen de la immigració, una breu història d'Àfrica de les últimes dècades i finalment aprofundeix en el II Pla Àfrica i la relació de les polítiques espanyoles envers aquest continent.

Wihtol de Wenden, C. (2000). *¿Hay que abrir las fronteras?* (1a ed.). Barcelona: Edicions Bellaterra

El llibre tracta una qüestió que molts creuen que seria una possible solució al fenomen de la migració irregular i això és l'obertura de fronteres. Es plantegen hipòtesis i es posa a debat la política migratòria europea fet que permet adquirir una visió diferent sobre l'assumpte.

Informes, articles, estudis, webs:

Accem. (2015). *Accem*. Recuperat el 3 de març de 2015

El web d'aquesta ONG ofereix un exhaustiu seguiment de premsa de totes les notícies relacionades amb migracions durant el 2014 i el 2015, és a dir, sobre l'arribada constant de persones migrades a la frontera sud sigui en les condicions que sigui.

Amnistia Internacional. (2005). *España Frontera Sur: El estado da la espalda a los derechos humanos de los refugiados e inmigrantes*

L'informe posa de relleu les dificultats per les quals passen les persones que arriben a Ceuta, Melilla, les Illes Canàries i les costes d'Andalusia i en quina situació immediata es troben i quin tracte reben un cop arribades.

Amnistia Internacional (2014). *Informe anual: La situación de los derechos humanos en el mundo*, 167 – 170

L'informe estudia la situació dels drets humans a 160 països destacant, en el cas d'Espanya, la situació de vulneració de drets humans a la frontera sud en relació a les devolucions en calent.

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2007). *Derechos humanos en la frontera sur*. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha07>

Cada un dels informes anuals sobre els drets humans a la frontera sud elaborats per l'APDH-A pretenen analitzar els fluxos migratoris i la vulneració de drets humans a la frontera sud d'Espanya així com els fets més destacables de l'any respectiu.

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2008). *Derechos humanos en la frontera sur*. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha08>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2009). Derechos humanos en la frontera sur. Recuperat el 3 d'abril de 2015. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha09>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2011). Derechos humanos en la frontera sur. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha1011>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2012). Derechos humanos en la frontera sur. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha12>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2013). Derechos humanos en la frontera sur. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha13>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2014). Derechos humanos en la frontera sur. Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha14>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2013). Balance migratorio Frontera Sur 2014. Recuperat el 26 de febrer de 2015: <http://bit.ly/BMFS13>

Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2014). Balance migratorio Frontera Sur 2013. Recuperat el 26 de febrer de 2015: <http://bit.ly/1H3NEyC>

Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat. (2009). Situación de los Centros de Internamiento para Extranjeros en España. Recuperat el 23 de febrer de 2015: <http://bit.ly/cearcie>

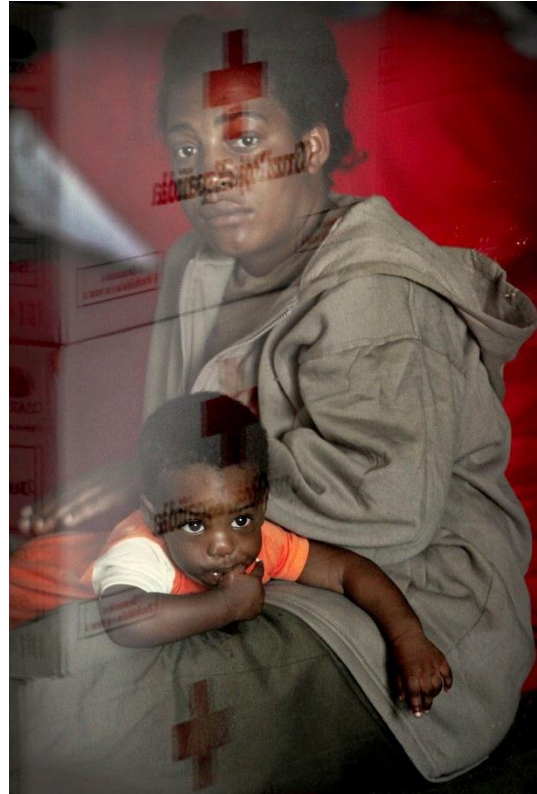
L'informe examina quina és la situació als CIE espanyols: condicions de vida, perfil dels reclosos, serveis oferts, comunicació amb l'exterior, estat legal i jurídic...i altres aspectes relatius a aquests centres.

Crespo, T. (13 de març de 2014). Equipaje de inmigrante: qué llevarse a una odisea entre África y Europa. *Fronterad*. Recuperat el 19 de febrer de 2015: <http://bit.ly/fronteradd>

El reportatge relata les característiques i els entrebancs del viatge migratori dels africans cap a Espanya.

Creu Roja Espanyola. (2008). Migraciones africanas hacia Europa: Estudio cuantitativo y comparativo. Años 2006-2008. Centro nº 6 de Nouadibou, Mauritania. Recuperat el 4 d'abril de 2015: <http://bit.ly/CRMau>

Estudi realitzat a les persones internades al Centre d'Estada Temporal d'immigrants número 6 de Nouadibou (Mauritània) per conèixer de forma detallada el seu perfil i les característiques del seu procés migratori.

5. Tarifa, Cadis l'agost de 2014. Font: Fernando Garcia Arévalo.

Escola de Cultura de Pau. (2014). Baròmetre: sobre conflictes i construcció de pau, 36. Recuperat el 26 de març de 2015: <http://bit.ly/ECPbar36>

L'informe exposa els esdeveniments que han tingut lloc al món entre juny i setembre de 2014 en relació a conflictes armats, tensions, processos de pau i gènere i quina és la seva evolució.

Frontex. (2014). Anual Risk Analysis. Recuperat el 26 de febrer de 2015: <http://bit.ly/frontex14>

L'informe de Frontex quantifica el nombre d'entrades il·legals de persones a través de la frontera oest del Mediterrani, és a dir, la que correspon al sud d'Espanya, les Illes Canàries i Ceuta i Melilla.

García, C. (2007). Las causas de la emigración en África. *Papeles: de cuestiones internacionales*, 96, 89 – 98. Recuperat el 23 de febrer de 2015: <http://bit.ly/causasemigAf>

Cristina García, professora de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat Complutense de Madrid explora les causes de l'emigració africana.

Gozálvez, V. (1995). La inmigración africana hacia España: el acceso a través de la frontera sur. *Forum sobre "La presencia straniera in Italia"*

L'estudi se centra en els fluxos d'immigració irregular a la frontera sud durant la dècada dels 90 i les mesures polítiques aplicades per controlar-la.

Gozálvez, V. (1999). La inmigración irregular de africanos en España. *Coloquio Internacional "Migration clandestine: enjeux et perspectives"*

L'estudi recalca les polítiques espanyoles dels anys 90 enfocades a la immigració i assenyala les condicions laborals dels migrants africans durant aquesta dècada.

Kabunda, M. (2000). La inmigración africana: verdades y contraverdades. *Letra Internacional*, 68, 58 – 66

L'article desvela alguns dels estereotips adjudicats al fenomen de la migració africana i explora quines poden ser les solucions a aquesta realitat.

Ministerio del Interior. (2013). Balance 2013: Lucha contra la inmigración irregular. Recuperat el 5 de febrer de 2015: <http://bit.ly/balance2013>

Balanç comparatiu del Ministeri de l'Interior espanyol sobre l'arribada de migrants africans irregulars a les costes espanyoles, Ceuta i Melilla i les Illes Canàries durant el 2013 i l'evolució en relació als anys anteriors.

Ministerio de Fomento. (2013). Informe Anual 2013: Sociedad de Salvamento y Seguridad Marítima. Recuperat el 9 de març de 2015: <http://bit.ly/salvmaritim2013>

L'informe, entre d'altres informacions, exposa les emergències relacionades amb la immigració irregular durant l'any 2013.

Pueblos Unidos. (2014). CIE, Informe 2013: Criminalizados, Internados, Expulsados. Recuperat el 2 de febrer de 2015: <http://bit.ly/pueblosunidoscie>

L'informe analitza la situació d'alguns interns als CIE de Madrid i Barcelona per conèixer en quines condicions es troben, tant legals com humanitàries.

Precedo, J. (13 d'agost de 2014). Ocho meses soñando con Europa. *El País*. Recuperat el 19 de febrer de 2015: <http://bit.ly/ochomeses>

L'article explica l'experiència d'una família senegalesa que després de vuit mesos aconseguí creuar l'Estret.

Sandell, R. (2006). ¿Saltaron o les empujaron? El aumento de la inmigración subsahariana. Real Instituto Elcano. Recuperat el 23 de febrer de 2015: <http://bit.ly/saltaronempujaron>
L'anàlisi posa de relleu la importància que cal atorgar-li al fenomen de la immigració arribada des d'Àfrica a través de Ceuta i Melilla ja que, segons assegura, es tracta d'un fet que anirà en augment i marcarà un punt i a part en la història de les migracions. Permet tenir una visió del punt àlgid del fenomen situat l'any 2006.

Silva, R; Alonso, A. (17 de març de 2014). Rutas de inmigración ilegal hacia España. *El País*. Recuperat el 19 de febrer de 2015: <http://bit.ly/graficelpais>
El gràfic detalla de forma molt precisa les diferents rutes que segueixen les persones migrades provinents dels diversos països de l'Àfrica per entrar a Espanya a través del nord del continent.

Urquijo, J.I. (2013). Causas de la emigración subsahariana. *Almenara: revista extremeña de ciencias sociales*, 5, 62 – 77. Recuperat el 23 de febrer de 2015: <http://bit.ly/extremeña>
El periodista Ignacio Urquijo assenyala els possibles motius que empenyen els africans a fugir dels seus països, més enllà del factor econòmic.

Documentals i programes:

Évole, J (productor i director). (2014). *Salvados: El otro lado de la valla* [Programa de televisió]. El Terrat. Recuperat el 15 de febrer de 2015: <http://bit.ly/alotroladodelavalla>
El programa reflecteix la situació en què es troben els africans que s'amaguen a les muntanyes de Marroc esperant el moment ideal per saltar la tanca de Melilla.

Usón, P (productor), Caparrós, C (director). (2004). *Documentos TV: El viaje de Ibrahima* [Programa de televisió]. Alea TV. Recuperat el 15 de febrer de 2015: <http://bit.ly/viajeibrahima>
El programa relata la història d'una persona migrada procedent de Senegal que recorre tres països fins arribar a la frontera entre Marroc i Ceuta i aconsegueix entrar a Espanya.

Fedele, D (productor i director). (2014). The Land Between [Pel·lícula]. Recuperat el 10 de desembre de 2014: <http://thelandbetweenfilm.com/>

L'autor de la pel·lícula passa diversos dies convivint amb africans al Mont Gurugú al Marroc que esperen el moment idoni per saltar la tanca de Melilla i entrar a Espanya per plasmar de primera mà com viuen aquetes persones, quines són les seves sensacions, els seus somnis...en definitiva, la seva situació i experiència.

Fernandes, J (productor), G. Ramos, P (directora). (2006). *Documentos TV: La última foto* [Programa de televisió]. Pandorga Comunicación S.L. Recuperat el 15 de febrer de 2015: <http://bit.ly/laultimafoto>

El documental fa un recorregut per quasi les dues dècades d'immigració africana a España a través de l'experiència del fotoperiodista Fernando García Arévalo.

5.2 Entrevistes

S'han entrevistat a 11 persones i altres 3 han quedat pendents d'entrevistar. Les persones entrevistades i/o a entrevistar tenen diverses relacions amb el camp de les migracions de manera que cadascuna d'elles pot oferir un punt de vista i una informació diferent al respecte.

Persones entrevistades:

- **I. G:** Persona migrada de 54 anys procedent de Mali que arribà a les Illes Canàries l'any 2012 amagat en un vaixell de càrrega. Actualment no té feina ni habitatge i viu gràcies al suport d'entitats socials.
- **P. C:** Persona migrada de 34 anys que marxà del Senegal al 2006 i arribà amb pastera fins a les Illes Canàries en un viatge de 7 dies. Actualment no té feina i viu en un habitatge de la Creu Roja juntament amb altres persones migrades. Àudio de l'entrevista: <http://bit.ly/PCsenegal>
- **F. K:** Persona migrada de 20 anys procedent de Guinea Conakry que arribà amb pastera fins a la província de Granada amb 17 anys d'edat. Actualment no té feina i viu en un pis de la Creu roja juntament amb altres persones migrades. Àudio de l'entrevista: <http://bit.ly/FCGuineaConakry>

- **Kalilu Jammeh:** Persona migrada de 42 anys procedent de Gàmbia que arribà amb pastera fins a l'illa canària de Lanzarote l'any 2003 després de 2 intents fallits d'arribar fins a Espanya. Actualment dirigeix una ONG que porta el seu nom i està casat amb una dona catalana. Àudio de l'entrevista: <http://bit.ly/kalilujammeh>

6. Kalilu Jammeh amb el seu llibre. Font pròpia.

- **Abdoulaye Fall:** Senegalès expert en migració africana. Va estudiar Filologia anglesa i va realitzar el Màster en Traducció, interpretació i estudis interculturals i el Màster en Gestió de la immigració. Actualment està realitzant un doctorat sobre els circuits migratoris dels senegalesos a Catalunya.
- **Jose Javier Ordóñez:** Advocat especialista en dret migratori i d'estrangeria. És col·laborador de l'àrea de sistema penal i resolució de conflictes de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans, de la Universitat de Barcelona i soci de l'Associació Catalana de Defensa dels Drets Humans i de l'Observatori del Deute en la Globalització. Actualment també col·labora amb la Fundació Migrastudium i amb el Servei Jesuïta a Migrants i és lletrat del Servei d'Orientació Jurídica al CIE de la Zona Franca de Barcelona.
- **Manuel Lancha:** Advocat de l'ONG Andalusia Acoge, especialista en dret migratori i d'estrangeria. Ha treballat com a tècnic a CEPAIM (Consorci d'Entitats per a l'Acció Integral amb Migrants) i ha format part de l'equip d'advocats del CEAR (Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat).
- **José Villahoz:** Vicepresident de l'ONG Algeciras Acoge, que forma part de la Federació Andalusia Acoge: un conjunt d'associacions "Acoge" nascuda l'any 1991 i que treballa a la frontera sud en la defensa dels drets de les persones migrades.

- **Joan Manuel Cabezas:** Doctor en Antropologia Social, especialista en ètnia africana. És coordinador de la consultoria Etnosistema.
- **Karina Zubiaga:** Treballadora social del Servei Ciutadà d'Acolliment als Immigrants (SCAI) a Sabadell, on hi desenvolupa el programa per a refugiats.
- **Imma Mata:** Responsable d'Acció Social Barcelonès Sud i del Departament de Migració de Càritas Diocesana de Barcelona.

Persones pendents d'entrevistar:

- **Helena Maleno:** Periodista, activista i investigadora especialista en migracions i tracte d'éssers humans. Membre del col·lectiu Caminando Fronteras.
- **Montse Izquierdo:** Educadora social als pisos d'inclusió de la Creu Roja Barcelona.

5.3 Imatges

Les imatges tenen una gran importància en el conjunt del reportatge ja que ajuden al lector a fer-se una idea més precisa del fenomen i reflecteixen molt bé la realitat que s'està tractant. Les fotografies que s'utilitzen procedeixen de dues vies diferents: en primer lloc les de font pròpia i, en segon lloc, les obtingudes a través de la xarxa, sempre respectant els drets de reproducció i citant l'autor i la font de la imatge.

Les imatges de font pròpia es corresponen a les de les persones migrades entrevistades, sempre sota el seu consentiment i autorització, ja que són els protagonistes de les històries que s'expliquen al reportatge. Per altra banda, les imatges obtingudes a través de la xarxa estaran relacionades amb escenes que mostrin l'arribada en pastera de persones migrades a les costes espanyoles.

7. Migrants africans arribats a Tarifa l'agost del 2014. Font: Jon Nazca/Reuters.

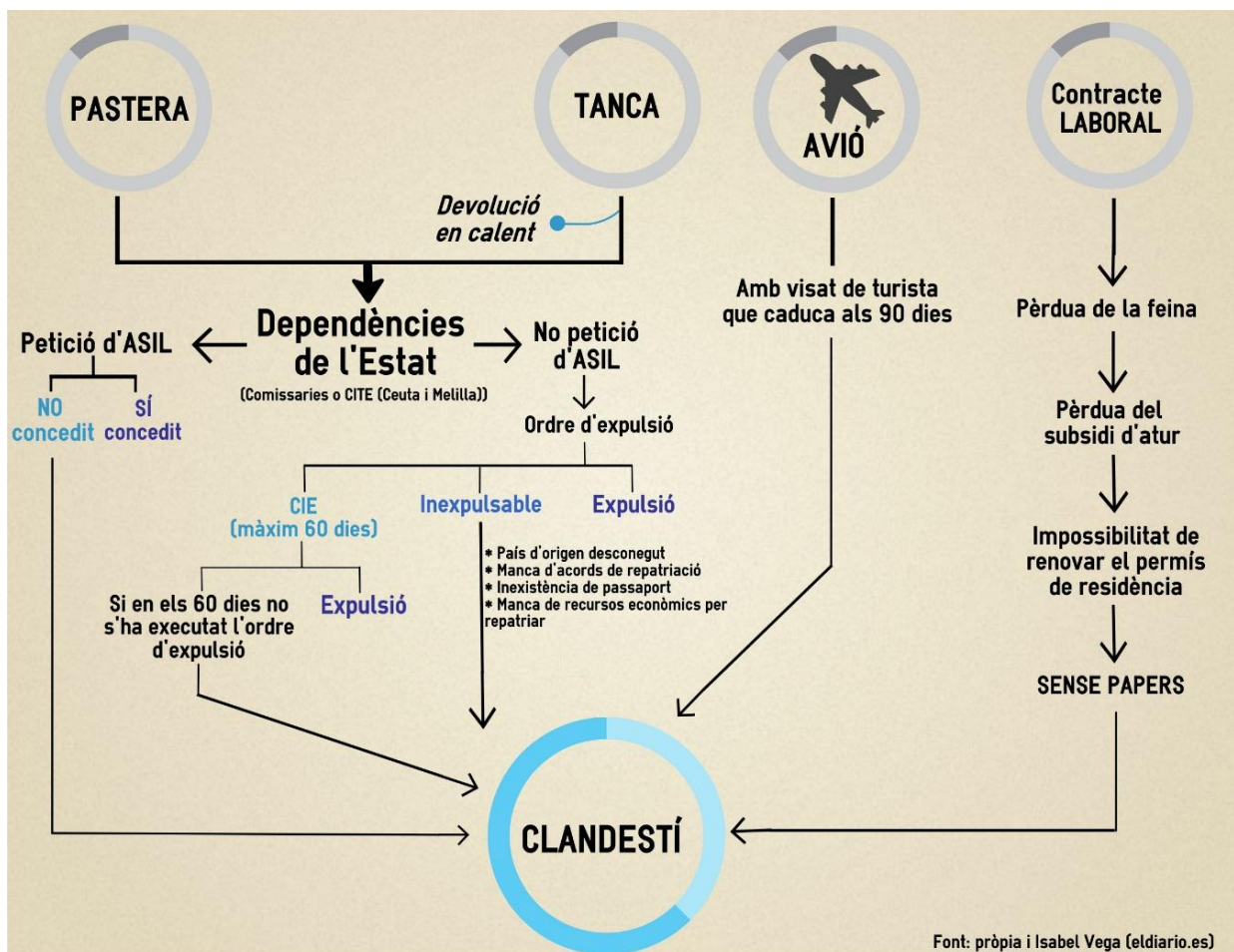
5.4 Gràfics

Els gràfics del reportatge estan elaborats mitjançant les plataformes [piktochart](https://piktochart.com/) i easel.ly, que permet presentar la informació més feixuga de forma més entenedora i senzilla combinant il·lustracions, dibuixos, fletxes, ninots...i altres tipus d'esquemes.

Així doncs el reportatge incorpora principalment dos gràfics necessaris per tal que el lector pugui dibuixar-se una idea més aproximada de la realitat i pugui entendre més fàcilment determinats processos de certa complexitat.

En primer lloc un d'ells és el procés corresponent a l'estatus legal i administratiu de la persona migrada un cop ha arribat a Espanya. És a dir, quins passos segueix aquesta persona? En quina situació legal es troba? Aquest gràfic inclou, per tant, el procediment que se segueix amb tota persona migrada arribada de forma irregular al país.

I, en segon lloc, s'utilitza un gràfic/esquema per fer visible de forma més clara quins perfils de persones migrades van arribar a Espanya de forma irregular durant el passat 2014 i quins van ser els mètodes d'entrada més utilitzats.

8. Procés pels quals una persona pot arribar a trobar-se en una situació de clandestinitat. Font: pròpia i Isabel Vega (eldiario.es).

5.5 Dades i estadístiques

Al llarg de tot el reportatge apareixen diverses dades i xifres relacionades amb la situació socioeconòmica dels països africans dels quals provenen els protagonistes, amb el nombre de persones migrades arribades a Espanya tenint en compte les diferents vies d'accés i amb el perfil de les persones migrades. Aquestes dades són extretes de les següents fonts:

- **Banc Mundial** (datos.bancomundial.org/indicador): permet obtenir una gran varietat de dades actualitzades de tots els països del món sobre diversos temes com agricultura i desenvolupament rural, canvi climàtic, ciència i tecnologia, comerç, desenvolupament social, desenvolupament urbà, deute extern, economia i creixement, educació, eficàcia de l'ajuda, energia i mineria, gènere, infraestructura, medi ambient, pobresa, protecció social i feina, salut, sector financer, sector privat i sector públic. Aquesta riquesa de dades permeten fer-se una idea força aproximada de quina és la situació del país en qüestió.
- **The Global Economy** (es.theglobaleconomy.com/indicators_list.php): molt similar a l'eina anterior però amb altres dades més centrades en economia com: operacions internacionals, població activa, infraestructures i transport, energia, sector financer, innovacions, sistema tributari, sistema polític, la llibertat econòmica, salut, educació, globalització, petroli, carbó i electricitat i la indústria dels diamants.
- **Development Human Reports** (Informes de Desenvolupament Humà - hdr.undp.org/en/countries): es tracta dels informes anuals elaborats pel Programa de Desenvolupament de les Nacions Unides des del 1990. Per realitzar-lo s'utilitzen dades corresponents als següents índex de cada país: l'Índex de desenvolupament humà, l'Índex de desenvolupament de gènere, l'Índex de Desenvolupament Humà ajustat per la desigualtat, l'Índex de desigualtat de gènere i l'Índex de Pobresa Multidimensional.
- **Balance 2013, lucha contra la inmigración irregular**: aquest document elaborat pel Ministeri de l'Interior espanyol aporta dades referents al nombre d'entrades irregulars de persones migrades a través de Ceuta i Melilla, les Illes Canàries i les costes espanyoles, tant de l'any 2013 com de l'última dècada fent un balanç de l'evolució. També xifra les repatriacions dels últims dos anys ja sigui en forma de devolució, expulsió, readmissió o denegació d'entrada.

- **Balance Migratorio Frontera Sur 2013:** aquets document realitzat per l'Associació Pro Drets Humans d'Andalusia (APDH-A) detalla el nombre d'arribades de persones migrades segons la zona geogràfica diferenciant els sistemes d'entrada més utilitzats, l'origen i el sexe de les persones i el nombre de morts i desapareguts.

5.6 Enllaços

El reportatge es troba a la xarxa i, per tant, inclou enllaços que redireccionen als webs de les entitats o associacions de les quals es parla o a notícies i altres reportatges que complementin la informació ja que, tal com s'ha dit, la temàtica que es tracta és molt complexa i pot ser ampliada fàcilment cap a altres llocs web.

6. Conclusions

L'elaboració del projecte del reportatge "Migració irregular a la frontera sud d'Espanya: el somni d'una vida millor" permet realitzar tres consideracions respecte el fet de la immigració irregular a la frontera sud i respecte el procés migratori de les persones que el protagonitzen:

- El fenomen de la immigració irregular a la frontera sud d'Espanya és de gran complexitat ja que agrupa molts actors diferents i, en conseqüència, hi ha també diversos interessos en joc. Per tal de trobar-hi una solució és imprescindible una voluntat d'implicació i compromís ferm de totes les parts i el sacrifici d'interessos propis per un interès general i comú.
- Pel que fa a la recerca d'una resposta a aquesta realitat, la majoria d'entrevistats coincideix en què la solució principal recau en un canvi en la situació social, política i econòmica dels països d'origen de les persones migrades ja que si als seus territoris tinguessin oportunitats per tirar endavant no es veurien obligats a buscar-se, de forma desesperada, la vida a l'exterior. Així doncs constaten que la clau està en l'aprofitament dels recursos que ofereix el seu territori per al propi poble africà, per al seu desenvolupament i progrés. Això suposa, al mateix temps, trencar amb la relació de dependència i de desigualtat existent entre Nord i Sud.
- Moltes de les persones que decideixen fugir dels seus països d'origen ho fan bàsicament per tenir una vida millor, és a dir, més digna, de més qualitat i un futur amb més oportunitats. Ara bé, un cop arribats aquí molts ensopeguen amb la realitat, no es troben amb el somni que tenien al cap i acaben tenint una vida "menys pitjor" que la d'abans. En la major part dels casos acaben vivint al carrer, recollint ferralla o venent al top-manta en un país on hi tenen pocs o cap contacte i on el coneixement de la cultura i la llengua és molt baix. A aquest fet cal afegir-hi la pressió d'haver de buscar-se la vida per sobreviure, per mostrar a la seva família i comunitat d'origen que ha estat capaç de tirar endavant i per enviar ajuda econòmica. Les probabilitats de sortir-se'n i tenir una vida mitjanament digna són minses però tot i així la força de voluntat i el coratge és el que, en molts casos, els empenyen a aguantar i tenir esperança.

A nivell periodístic i professional l'elaboració d'aquest projecte m'ha permès conèixer de primera mà els *tempos* i els imprevistos que cal tenir en compte per tal de complir els objectius inicials, així com la importància d'una bona organització, planificació i estructuració de la feina i del fet d'anar perfilant i acotant el que es vol aconseguir a mesura que avança el treball.

Per altra banda, en referència a la recerca documental el projecte de reportatge m'ha obligat a buscar i consultar fonts documentals de tot tipus que després ha calgut processar, contrastar i digerir per tal de plasmar de forma entenedora la informació dirigida a un possible lector desconexedor de la temàtica.

A nivell personal l'elaboració d'aquest projecte m'ha permès descobrir en primera persona realitats molt dures i injustes que automàticament han canviat la meua visió respecte aquest fenomen i, sobretot, respecte els seus protagonistes. He aconseguit posar-me a la seva pell i parlar-hi de tu a tu tot coneixent les seves històries, fet que m'ha ajudat a desenvolupar la meua capacitat d'empatia i d'escolta. Això, conjuntament amb el procés de realització de tot el treball, m'ha facilitat la creació d'un criteri i posicionament propi al voltant del fet de la migració irregular no tan sols a la frontera sud d'Espanya sinó al conjunt del mar Mediterrani.

7. Bibliografia

Llibres , revistes i documents escrits

- ACNUR (10 de desembre de 2014). *ACNUR: "El objetivo es salvar vidas"; mientras cada vez más personas huyen por mar*. Recuperat el 17 d'abril de 2015: <http://bit.ly/ACNURRR>
- Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2014). *Derechos humanos en la frontera sur*, Recuperat el 3 de març de 2015: <http://bit.ly/apdha14>
- Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía. (2014). *Balance migratorio Frontera Sur 2013*. Recuperat el 26 de febrer de 2015: <http://bit.ly/1H3NEyC>
- Crespo, T. (13 de març de 2014). *Equipaje de inmigrante: qué llevarse a una odisea entre África y Europa*. *Fronterad*. Recuperat el 19 de febrer de 2015: <http://bit.ly/fronteradd>
- Creu Roja Espanyola. (2008). *Migraciones africanas hacia Europa: Estudio cuantitativo y comparativo. Años 2006-2008*. Centro nº 6 de Nouadibou, Mauritania. Recuperat el 4 d'abril de 2015: <http://bit.ly/CRMau>
- Cuadernos eldiario.es. (2015). *Fronteras y mentiras*. Madrid: Diario de Prensa Digital SL
- Escola de Cultura de Pau. (2014). *Baròmetre: sobre conflictes i construcció de pau*, 36. Recuperat el 26 de març de 2015: <http://bit.ly/ECPbar36>
- García, C. (2007). *Las causas de la emigración en África. Papeles: de cuestiones internacionales*, 96, 89 – 98. Recuperat el 23 de febrer de 2015: <http://bit.ly/causasemigAf>
- Kabunda, M. (2000). *La inmigración africana: verdades y contraverdades. Letra Internacional*, 68, 58 – 66
- Ministerio del Interior. (2013). *Balance 2013: Lucha contra la inmigración irregular*. Recuperat el 5 de febrer de 2015: <http://bit.ly/balance2013>
- Rius, X. (2007). *El libro de la inmigración en España*. (1a ed.). Córdoba: Almuzara
- Urquijo, J.I. (2013). *Causas de la emigración subsahariana. Almenara: revista extremeña de ciencias sociales*, 5, 62 – 77. Recuperat el 23 de febrer de 2015: <http://bit.ly/extremeña>

Pàgines web

- Accem: <http://bit.ly/accempremsa>
- Andalucía Acoge: <http://acoge.org/>
- APDH-A (Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía): <http://www.apdha.org/>
- Banc Mundial: datos.bancomundial.org/indicador
- CEAR (Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat): <http://www.cear.es/>
- Development Human Reports: hdr.undp.org/en/countries
- Fundació Migrastudium: <http://www.migrastudium.org/php/index.php>
- Fundación San Juan del Castillo – Pueblos Unidos: <http://pueblosunidos.org/>
- The Global Economy: es.theglobaleconomy.com/indicators_list.php

Documents audiovisuals

- Évole, J (productor i director). (2014). *Salvados: El otro lado de la valla* [Programa de televisió]. El Terrat. Recuperat el 15 de febrer de 2015: <http://bit.ly/alotroladodelavalla>
- Fedele, D (productor i director). (2014). *The Land Between* [Pel·lícula]. Recuperat el 10 de desembre de 2014: <http://thelandbetweenfilm.com/>
- Fernandes, J (productor), G. Ramos, P (directora). (2006). *Documentos TV: La última foto* [Programa de televisió]. Pandorga Comunicación S.L. Recuperat el 15 de febrer de 2015: <http://bit.ly/lultimafoto>

ANNEX 1

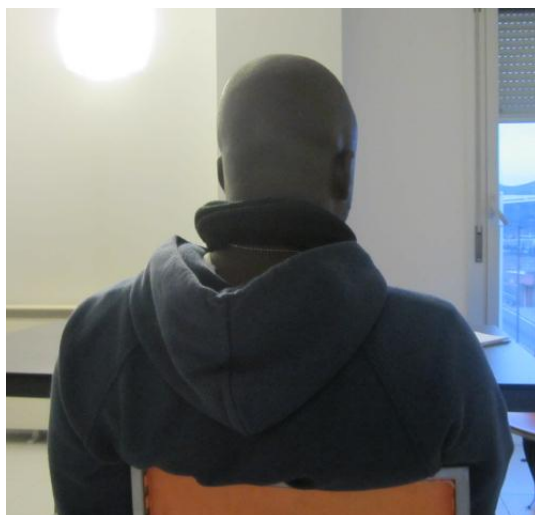
Imatges

1) Imatges dels protagonistes (font pròpia)

F.K, Guinea Conakry

P. C, Senegal

Kallilu Jammeh, Gàmbia

2) Imatges de context

Immigrants africans arribats a les costes de Granada al març del 2015. Font: Miguel Paquet/EFE

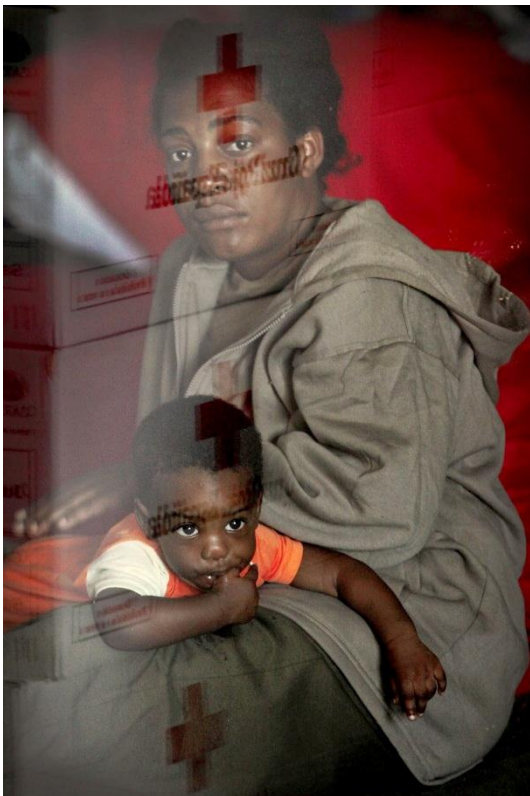
Immigrants arriben amb pastera al port de Los Cristianos de Tenerife. Font: Santiago Ferreo/Reuters.

Immigrants rescatats a cinc milles d'Algecires l'agost del 2014. Font: J. Ragel/EFE.

Immigrants arribats amb pastera a Tarifa l'agost de 2014. Font: Jon Nazca/Reuters.

Tarifa, Cadis l'agost de 2014. Font: Fernando Garcia Arévalo.

Una de les persones migrades arribada a la platja del Gran Tarajal estirada exhausta després de ser detinguda (2006). Font: Reuters.

Immigrants en una barca inflable l'agost de 2013. Font: Marcos Moreno

ANNEX 2

Entrevistes

Les entrevistes a les persones migrades estan redactades en primera persona i format narratiu, a excepció d'una, ja que s'ha considerat que d'aquesta manera s'aproxima millor a la història dels protagonistes.

L'entrevista a José Javier Ordóñez també està redactada en format narratiu perquè s'ha considerat que, al tractar-se de temes legals, la comprensió és més senzilla.

Kalilu Jammeh, procedent de Gàmbia

Per què va decidir marxar de Gàmbia?

Vaig marxar perquè volia seguir estudiant fora de Gàmbia. Vaig intentar aconseguir el visat però no vaig poder perquè em demanaven que tingués molts diners al banc com per venir fins aquí.

Però com que tenia moltes ganes de venir a estudiar aquí vaig posar-me en contacte amb intermediaris, amb guies que sabien com arribar-hi.

Com van anar els intents per arribar fins aquí?

Primer vaig anar a Líbia amb avió, però allà em van trobar la policia i vaig ser deportat a Algèria i des d'allà un altre cop fins a Gàmbia. Però no em vaig rendir, jo volia arribar a Europa de qualsevol manera. El segon cop, al 2003 vaig tornar a sortir de Gàmbia fins a Senegal, Mali, Burkina Faso, Níger, Líbia, Algèria. Allà em van tornar a deportar amb altre gent fins al mig del desert i si no tens diners per pagar un guia és molt difícil sortir-ne, sense aigua, sense menjar...

Jo tenia una mica de diners i vaig poder pagar un guia que amb 4x4 fins la frontera de Mali, allà hi vam deixar a moltes persones sense res, em va fer molta pena. Mai oblidaré, mai callaré el que vaig viure.

El tercer intent va començar aquí, des de la frontera de Mali vam anar fins a Bamako, capital de Mali, per aconseguir el passaport per travessar Algèria, que també va costar molts diners. A Bamako hi vaig estar 3 mesos. Allà anàvem a festes de gent que no coneixíem, ens colàvem, per poder menjar. Quan vaig tenir el passaport vaig poder anar de Mali a Algèria i des d'allà fins a la frontera amb Marroc. El viatge de Mali a Algèria va ser molt dur.

A Algèria vam estar a Maghnia, una ciutat just a la frontera amb Marroc. En aquest lloc hi havia uns 300 immigrants, molts d'ells portaven allà molt temps, sense diners, sense poder entrar a Marroc i sense poder treballar; en molt males condicions de salut. Allà hi havia grups d'intermediaris i guies que ens ajudaven a creuar d'Algèria fins a Rabat, cadascun havia de pagar

Kalilu Jammeh

42 anys

Gàmbia

Arriba el 2003 a l'illa de Lanzarote

“Mai oblidaré, mai callaré el que vaig viure”

“Si m’havia de morir moriria però si estava viu era perquè havia de tirar endavant”

“Venir fins aquí és com llençar-se dins un pou de 300km, no saps tot el perill que comporta”

250 dòlars. Per travessar havíem d'anar clandestinament, per les muntanyes, amagant-nos, fins arribar a Rabat, vam estar-hi uns vint dies, van passar moltes coses, van morir acompanyants, de set, de gana, de malalties...

De Rabat vam anar a la platja de l'Atlàntic a El Aaiún, al Sàhara Occidental, i allà vam esperar 40 dies fins a aconseguir una barca, allà sentíem notícies de tot tipus: vaixells que s'havien enfonsat, vaixells que havien arribat... Però nosaltres havíem creuat milers de quilòmetres fins allà, només ens faltava creuar el "riu" fins a Espanya, no teníem por, era arribar o morir.

Vam arribar fins a Lanzarote, érem només 35: tots homes i una dona, el viatge va durar una nit. La durada depèn de les condicions meteorològiques, del motor, de si el capità se sap el camí...

Quan vam arribar a Lanzarote vèiem les antenes d'un aeroport. Però vam arribar a la terra enmig de moltes muntanyes, nosaltres no hi estem acostumats. Anàvem pujant i baixant muntanyes amb un altre noi. Arribats a un punt vam haver de baixar fins a la costa i havia mala mar i una onada em va llençar a terra. El meu amic tenia molta por i cridava el meu nom. Finalment la policia ens va trobar i ens van dur fins a un lloc on hi vam estar 25 dies esperant el permís per entrar a Espanya. Allà ens preguntaven perquè havíem vingut a Espanya, jo vaig dir que volia estudiar. Al cap de tres setmanes ens van traslladar a Màlaga amb avió però allà jo no hi tenia cap contacte, no sabia com arribar a Barcelona (volia anar-hi perquè hi tenia amics). A Màlaga hi vaig estar tres dies al mes de desembre vivint al carrer sense menjar, demanava diners a la gent per comprar pa. Remenant per les butxaques vaig trobar un paperet amb un número de telèfon que em va donar un company al mig del desert d'un contacte aquí a Espanya. Jo no tenia diners per trucar i una dona va trucar per mi, aquest contacte em va comprar el bitllet d'autobús i el va enviar a l'oficina de Màlaga. Així vaig poder anar amb autobús fins a Barcelona. Un cop a Barcelona no sabia on anar, estava molt perdut, no parlava castellà. Quan vaig sortir de l'estació em vaig trobar amb dos nois de Gàmbia, ells em van comprar roba nova que abrigués més. Ells em van dir que a Blanes hi havia molta gent de la nostra zona i em van comprar el bitllet per anar en tren fins a Blanes des de Barcelona Sants.

Allà Blanes em van dur a casa seva i em van donar arròs, va ser un plaer, feia molt que no en menjava, només menjava sardines, galetes...També em vaig poder dutxar amb aigua calenta, vaig estar-m'hi molta estona sota la dutxa.

De Blanes vaig anar a Itàlia en tren perquè allà també hi tenia amics. Vaig estar tres mesos a Itàlia intentant aconseguir els papers per viure allà. Allà vaig demanar asil però quan van veure que venia d'Espanya em van dir que m'havia de quedar al país on havia arribat.

Després de nou mesos em van deportar a Madrid i des de Madrid fins a Barcelona. Un cop a Barcelona vaig tornar a Blanes a viure amb els meus amics, allà vaig començar a escriure el llibre.

Per altra banda tenia la idea de fer una fundació per ajudar als nens orfes de Gàmbia que no tenen recursos però quan els hi comentava als meus amics ells se'n reien de mi però tot i així volia intentar-ho. Vaig penjar cartells als locutoris i a botigues explicant el meu projecte.

En aquell moment jo treballava una mica netejant llocs i carregant caixes i a poc a poc vaig anar recaptant diners que enviava a Gàmbia.

Al 2006 vaig aconseguir els papers gràcies a una regularització excepcional del Govern espanyol. Un cop amb papers vaig intentar registrar la fundació i buscava persones que m'ajudessin, llavors vaig conèixer uns anglesos que em van ajudar a introduir el llibre a l'ordinador i a corregir-lo de manera que només quedava editar-lo. En aquest moment, gràcies a un amic meu vaig conèixer a l'Hermínia, que també havia estat a Gàmbia. El 2007 em vaig casar amb ella i el 2008 vam venir a viure a Sant Pere de Ribes.

Amb ella vam impulsar la Fundació que duu el meu nom i ara sóc feliç ajudant els qui ho necessiten, sóc més feliç que aquell que té una mansió feta d'or però que no ajuda a ningú. Els diners no et poden evitar les malalties, ni la mort ni la tristesa.

La meva intenció és que la Fundació creixi i es faci gran. Si tu tens confiança en tu mateix aconseguiràs tot el que vulguis. Si tu no tens confiança no aconseguiràs res. Hi ha molts obstacles a la vida, tu mateix pots ser un obstacle pel teu progrés. Però el que et proposis ho pots aconseguir.

D'on ha tret les forces per sortir endavant?

Tenia confiança. Si m'havia de morir moriria però si estava viu era perquè havia de tirar endavant. Tenia fe. Si necessites ajuda tu ets el primer que ha de lluitar per aconseguir-la. Al mig del desert no hi havia cap esperança d'ajuda i per tant havia d'aguantar, aguantar qualsevol tipus de dolor. Perquè si tens dolor vol dir que estàs vivint.

Se sent afortunat d'haver sobreviscut?

Sí, molt. Tot el meu somni era sortir d'aquest camí tan dur. Jo no creia que arribaria i quan arribes sents que has aconseguit quelcom molt important per tu.

Ha tornat a Gàmbia? Què els hi has explicat?

Fins que no vaig arribar a Barcelona no vaig tenir contacte amb ells, quan vaig tornar estaven molt contents de veure'm. Els hi envio diners. Allà hi tinc una dona, germanes... A més, sóc alcalde del poble on vivia i per això hi vaig molt sovint, de fet, passo més temps allà que aquí.

Tornaria a repetir el viatge?

Venir fins aquí és com llençar-se dins un pou de 300km. Quan surts d'allà amb dolor i convençut de fer-ho no saps tot el perill que comporta, ara que sóc aquí tranquil i relaxat sí que veig que és molt perillós. Els africans que venen aquí de forma desesperada es pensen que aquí aconseguiran una feina, un cotxe i un pis molt ràpidament, ells veuen això com un paradís però no saben com de complicat pot arribar a ser.

P.C, procedent de Senegal

Vaig decidir marxar de Senegal amb 27 anys perquè tot i treballar de pescador, de taxista i de conductor de camions transportant arròs fins a Guinea Conakry tenia la idea que a Espanya hi havia més feina i es guanyava més diners, si més no això és el que m'havia dit un amic que havia vingut aquí abans que jo. A Senegal hi vaig deixar germans i la meva dona, amb qui parlo sovint per Skype.

Així doncs vaig arribar a les Canàries el 2006 amb una pastera que va sortir de Senegal en un viatge de 7 dies amb 102 persones més a bord. Durant el

viatge no hi havia ni menjar ni aigua i hi feia molt fred, només portava la roba que vestia, cap bossa ni cap motxilla, va ser molt dur. Per fer aquest viatge vam pagar entre 500€ i 1000€. Quan vaig posar els peus a terra el primer que vaig fer va ser donar gràcies a Déu ja que hagués pogut morir al mar.

En primer lloc va venir el metge i després ens van portar a una casa molt gran on hi vaig estar durant 22 dies. D'allà ens van dur amb avió fins a Córdoba, hi vaig estar una setmana i d'allà ens van portar a Barcelona, sense res més.

Un cop a Barcelona vaig trucar el meu germà que coneixia una persona aquí. Vaig anar amb aquesta persona, hi vaig viure 2 mesos i abans de marxar em va donar 200€ perquè em busqués la vida. No coneixia a ningú aquí i sense papers ni visat i amb la crisi...s'ha d'aguantar fins que les coses millorin.

Des d'aquí vaig anar a Almeria amb autobús perquè m'havien dit que hi havia feina al camp, guanyava 35€ cada 8 hores i descansàvem dissabte i diumenge. Allà hi vaig estar 2 anys. Després vaig anar 2 mesos a Jaén, on vaig patir molt perquè no coneixia ningú i havia de dormir al carrer, també vaig dormir a l'alberg d'allà però només 3 dies perquè hi havia molta gent, després a

P. C

34 anys

Senegal

Arriba el 2006 a les Illes Canàries

“Durant el viatge no hi havia ni menjar ni aigua i hi feia molt fred, només portava la roba que vestia”

“Quan vaig posar els peus a terra el primer que vaig fer va ser donar gràcies a Déu ja que hagués pogut morir al mar”

“Si sóc al metro i veig gent que demana diners intento donar-li el que tingui, ni que siguin 50 cèntims”

Huelva a treballar amb les maduixes i després a Lleida en una campanya també de 2 mesos igual que a Vilafranca, que va ser el meu últim destí abans d'instal·lar-me un altre cop a Barcelona.

Aquí vaig treballar de rentar plats en un bar, em vaig dedicar a vendre productes fent el top – manta però durant poc temps, també vaig viure en un pis ocupat a Selva de Mar fins que l'amo el va fer desallotjar i després em vaig dedicar a recollir ferralla amb un carro durant un any, els preus de la ferralla eren els següents: 1 kg ferro (20 cèntims), 1kg coure (5€), 1 kg metall (2,5€), 1 kg plom (1€).

També vaig viure en una nau gran durant 5 mesos, allà la vida va ser molt dura: no hi havia aigua, no hi havia llum, feia fred, hi havia rates i brutícia, molta gent diferent de qui no et pots fiar... Fins que un dia ens van desallotjar i va venir la Creu Roja oferint-nos els pisos d'inclusió, ara fa 8 mesos que sóc aquí, on faig cursos de català, castellà, teatre, de cuina...

Ara a Espanya hi ha crisi però he d'aguantar, jo espero aconseguir els papers algun dia i poder portar la meua dona fins aquí. No puc portar-la aquí sense jo tenir papers perquè no serviria de res. És veritat que m'agradaria tornar algun dia a Senegal però jo ara no puc, fa molt que vaig marxar i allà les coses han canviat molt.

Molts africans que volen venir no saben que aquí no hi ha feina, que aquí hi ha crisi...si jo pogués parlar amb ells i els hi digués que aquí no hi ha res es pensarien que menteixo, que els enganyo.

Què en penso de la gent rica? Si mires la gent rica pots tenir problemes, si mires la gent pobre mai tindràs problemes. Per exemple, si sóc al metro i veig gent que demana diners intento donar-li el que tingui, ni que siguin 50 cèntims. Sóc un home jove que puc lluitar però hi ha gent que demana diners que no pot i que té família, jo els ajudo perquè tinc bon cor.

Sóc musulmà i reso i si reses has de tenir un cor net, no pots fer mal a la gent. Estic content i feliç perquè tinc salut i dono gràcies a Déu per això. Prefereixo la salut abans que els diners.

F. K, procedent de Guinea Conakry

Vaig arribar el novembre de 2011 a la província de Granada amb pastera, érem unes 50 persones. Vam sortir del Nador, Marroc, a les 3 de la matinada i vam arribar a Granada cap a les 8 del matí. Per arribar fins a Marroc vaig passar per Mali i Algèria, va ser un viatge llarg amb cotxe. Al Marroc hi vaig estar 6 mesos, vivia amagat amb altres persones en un

F. K
20 anys
Guinea Conakry
Arriba el 2011 a les costes de Granada

“Creia que a Europa la meva vida podia canviar”
“Quan pateixes tant no tens por de res”
“Un cop aquí i vist amb perspectiva, no repetiria”

descampat i dormíem al ras, només menjàvem couscous amb pa, no podíem menjar res calent perquè si fèiem foc la policia ens podia descobrir gràcies al fum. Tampoc podíem parlar fort ni riure ni fer soroll. Si la policia ens descobria ens tornaria a Algèria. Vam patir molt.

Durant el viatge no sabíem quantes hores hi estaríem, no sabíem si anàvem en bon camí, no sabíem si arribaríem.

Vaig marxar de Guinea perquè les coses allà estaven molt complicades, no tenia feina i no hi veia futur ni oportunitats. El meu objectiu era arribar a Espanya per treballar, per canviar la meva vida, jo creia que a Europa la meva vida podia canviar. Concretament volia venir a Barcelona perquè sóc molt fan del Barça. Ara bé, a Espanya no coneixia ningú, no hi tenia ningú. Tot i així no tenia por perquè quan pateixes tant no tens por. Quan estava a Marroc pensava: “o canvio la meva vida o moro”, no tenia més elecció. Al meu país hi vaig deixar la meva mare, el meu pare i el meu germà. Des que vaig marxar que no sé res d'ells perquè ells allà no tenen telèfon ni internet.

Vaig arribar a les costes de Granada amb 17 anys, allà unes persones ens van preguntar el nom a cadascú i d'on veníem, no sé si eren policies o no perquè no duien roba de policia. D'allà ens van dur a una “casa” d'on no hi podíem sortir per la nit. Allà no hi havia llits sinó que dormíem al terra. Hi vam estar 3 dies. Des d'allà, juntament amb altres persones, ens van posar en un avió fins a València acompanyats de la policia sempre. A València vam entrar en un centre molt gran d'on no hi podíem sortir, allà hi havia una zona amb pati, televisió, ens donaven de menjar... Allà crec que hi vaig estar menys d'un mes, fins que la policia ens va deixar marxar a algunes persones, ens va donar un “llibret” i ens va enviar cap a Barcelona.

A Barcelona vaig viure sis mesos amb un noi senegalès. Després vaig viure al carrer, on una nit mentre dormia em van robar tota la meva documentació. També vaig passar un temps a l'alberg de la Zona Franca, allà ens controlaven molt les entrades i les sortides, els horaris eren molt estrictes, sortíem al matí i tornàvem al vespre, cap a les 8 i ja no podíem tornar a sortir fins al matí. Ara fa més o menys un any que estic al pis de la Creu Roja, des que van desallotjar la nau on vivíem unes quantes persones sense llar. M'agradaria tornar per veure la família però sense papers és impossible i no vull tornar-hi per mar.

El meu objectiu és trobar feina perquè sense feina no puc canviar la meva vida. La meva arribada a aquí ha coincidit amb un moment de crisi al país però he de tenir esperança.

Al principi d'arribar sí que tenia por de la policia però ara no, si no faig res dolent no tinc perquè tenir por. Però pel que fa a tot el viatge, una vegada aquí i vist amb perspectiva no repetiria, perquè ara sí que tindria por.

Al meu país no vaig anar a l'escola perquè la meva família no s'ho podia permetre i perquè al meu poble no hi havia escoles, havies d'anar a la capital, que quedava molt lluny i, per tant, mai he sabut llegir ni escriure i a l'arribar aquí vaig haver d'aprendre-ho tot des de zero.

I. G, procedent de Mali

Vaig arribar a Espanya amb avió l'any 1983 perquè m'havien explicat que aquí et tractaven molt bé i que hi havia més feina. Un cop aquí vaig viure a Barcelona i a Girona i en una discoteca de Barcelona vaig conèixer una dona catalana i ens vam casar al 1985. Poc després vam tenir un fill, en Samba. Durant aquest temps vaig treballar de jardiner i al camp en diferents llocs com Mataró o Girona, va ser fàcil trobar feina en aquella època.

I. G

54 anys

Mali

Arriba el 2012 a les Illes Canàries

“Les persones africanes que volen venir aquí han de saber que Espanya ja està ple, que no hi ha futur”

“Em sento molt sol, només penso en treballar, em sento molt inútil sense fer res”

“No vull tornar a Mali, és aquí on hi tinc la meva família, allà no hi tinc res”

Però al 1999 vaig haver de tornar cap a Mali perquè la meva mare estava malalta, va ser en aquesta ocasió quan van començar els problemes perquè vaig perdre els papers. Al 2012 vaig decidir fugir perquè el meu pare era policia i durant la guerra el van matar juntament amb la meva mare i van cremar la nostra casa així que vaig anar fins a Nigèria en cotxe en un viatge que va durar 3 dies, vaig pagar 6000 francs.

Al 2013 vaig tornar amagat en un vaixell de càrrega juntament amb altres cinc persones. El vaixell va sortir des de Nigèria amb destí Holanda però va passar per les Canàries; cadascun de nosaltres va haver de pagar 1500 euros al capità, ho vaig poder pagar amb els diners que havia guanyat treballant al port de Nigèria i amb els diners que em va enviar la meva dona. El viatge va ser molt llarg i dur, va durar uns 11 o 12 dies i només portava una motxilla amb algunes mudes de recanvi. Cada nit el capità ens portava una mica de menjar.

Quan vam arribar a les Canàries i vam baixar del vaixell per la nit ens vam posar a córrer però la Guàrdia Civil ens va descobrir, jo els hi vaig dir que havíem vingut des de Nigèria. Ens van dur a la comissaria i la policia també va detenir el capità, que el van portar a judici.

Allà a les Canàries vaig estar un temps en un alberg i també vaig estar treballant durant un any al camp. A Canàries em van donar una targeta vermella de refugiat que em donava permís per a treballar ja que estic casat amb una catalana.

Però quan vaig venir de les Canàries fins a Barcelona vaig voler anar a viure amb la meva dona que viu amb la seva mare però ella (la mare) no ho volia perquè té molt geni i no volia veure'm sense fer res, així que em vaig haver de buscar la vida pel meu compte. Ara visc a l'alberg de la Zona Franca. Si trobés feina sí que podria viure amb la meva dona.

Les persones africanes que volen venir aquí han de saber que Espanya ja està ple, que no hi ha futur. Moltes de les que estan aquí viuen al carrer i recullen ferralla i cartrons, això és millor que estar sense fer res, jo si pogués ho faria.

Cada dissabte vaig a veure la meva néta i el meu fill, però em fa molta vergonya anar-hi amb les mans buides, és molt dur tot plegat.

Ara no paro de pensar, moltes coses, la meva dona, el meu fill... ells estan aquí i jo als albergs socials...tot és per culpa de no tenir feina. Em sento molt sol, només penso en treballar, em sento molt inútil sense fer res, no hi estic acostumat. M'espanta el futur, no sé que en serà de mi, aquesta incertesa...Però he d'aguantar com sigui, ja he aguantat molt i ara he de seguir fent-ho, no em vull tornar boig ni fer coses dolentes, mai de la vida robaria ni em posaria amb drogues. Hi ha gent que no aguanta més i se suïcida però jo no vull...Tampoc vull perdre la confiança en les persones perquè un sol no aconsegueix res, has de tenir contactes.

No vull tornar a Mali, és aquí on hi tinc la meva família, allà no hi tinc res. Em fa por tornar-hi perquè el meu pare era policia i molta gent em coneix per això.

Abdoulaye Fall, senegalès expert en migracions africanes

Quins creu que són els motius pels quals aquestes persones fugen dels seus països?

Es tracta d'un procés migratori de tipus econòmic, són persones que no tenen oportunitats de vida decent als seus països d'origen i es troben expulsats per les circumstàncies en què viuen. Per exemple, als africans de 30-35 anys que mai han treballat és molt difícil dir-los que no han de marxar, el discurs no encaixa, no s'ho acaben de creure.

Per altra banda, les decisions d'emigrar dels africans no són preses individualment sinó que la persona ho escull perquè hi ha una pressió comunitària i familiar que l'empeny; normalment aquells que emigren no són els més pobres sinó aquells que s'ho poden permetre, els més preparats i capaços, és a dir, hi ha un procés de selecció de qui emigra i qui no emigra. Encara que la família no participi econòmicament a pagar el viatge la persona està molt implicada amb la comunitat i pren la decisió d'emigrar per millorar les condicions de vida del conjunt. En canvi, com més gran es la involucració de la família en l'esforç d'emigrar més remota és la possibilitat de tornar sense èxit. Aquest diuen que no pensen tornar amb les mans buides.

En definitiva, les mateixes motivacions que empenyen aquestes persones a marxar són les mateixes que després els impedeixen tornar.

La idea que tenen d'Espanya i Europa allà és molt diferent del que després es troben aquí...

La immigració és com un negoci. Els encarregats de governar aquest negoci s'ho manegen per poder vendre aquesta imatge de què a Europa val la pena anar-hi costi el que costi. Els propis immigrants tenen una responsabilitat en transferir certes imatges d'Europa. Per exemple, fa uns 10 anys el típic senegalès que tenia un èxit a la seva vida era l'emigrant i quan tornava feia ostentació de la seva riquesa: les millors cases, els millors cotxes, les dones més boniques...i les mateixes dones només es volien aparellar amb emigrants. Això crea un cert imaginari en la població de com és Europa.

A l'Àfrica la gent té una concepció selectiva. Si jo vaig allà i dic: "no aneu a Europa, busqueu-vos la vida aquí perquè allà no hi ha res a fer". El primer argument que em diran serà: "i tu per què no tornes doncs?". És molt difícil desmuntar aquesta idea.

En el cas dels senegalesos hi ha dos factors importants que els ajuden a aguantar aquí: un és la fe (les coses van molt malament però tenim esperança i fe que canviaran, que la situació és passatgera) i l'altra la solidaritat entre ells, perquè un cop aquí se solen produir dues situacions:

o et guanyes la vida recollint ferralla i aconsegueixes estalviar i enviar 50€ al mes a la família o tornes al Senegal i suportes la pressió social de ser un fracassat i d'haver tornat amb les mans buides.

Creu que si ells sabessin que aquí no hi ha res a fer vindrien igualment?

Segurament sí perquè el testimoni més fiable és el que veus tu no el que t'expliquen. La gent emigrada que després torna al Senegal són el que els hi ha anat bé i que tenen de tot i això tothom ho veu. Per molt que et diguin que les coses estan malament no s'ho creuran perquè veuran que la situació d'aquesta persona ha canviat radicalment.

Els immigrants que estan aquí a Espanya sense papers i en males condicions no tornen al Senegal i per tant els d'allà no ho veuen i no poden contrastar les dues situacions. Només veuen la part positiva. I aquells que després de treballar molt aquí i estalviar molt poden permetre's el luxe d'anar un mes al seu país doncs han de fer ostentació de moltes coses perquè la seva família vegi que se n'ha sortit.

Què en pensa de la situació que es dona a la tanca de Melilla?

ES tracta d'una mesura que està entre els interessos polítics i els econòmics. Espanya sense el Marroc no farà res amb el tema de la immigració i el Marroc aprofitarà aquesta situació per fer prevaldre uns interessos determinats. No és una situació viable el fet de prohibir que la gent entri. A més a més, hi ha molta més gent que entra pels aeroports amb visat i que es queden aquí un cop el visat caducat però això no té visibilitat.

Cal trobar una solució perquè els joves africans vegin que el fet d'emigrar ha de ser una opció però no una obligació.

Què passaria si s'obriessin fronteres?

En un principi segurament hi hauria un allau però més per curiositat. Si la gent pogués guanyar-se la vida al seu país i al seu territori es podria obrir la frontera tranquil·lament, no caldria controlar la immigració.

On recau la solució?

Si l'Àfrica tingués un desenvolupament econòmic sostingut molta gent d'aquí emigraria cap allà però si l'Àfrica no aconsegueix desenvolupar-se el problema de la immigració té difícil solució. La gent veu que ara l'única manera per sortir-se'n és emigrar i l'emigració és un misteri, fins que no hi entres no saps com és i un cop hi entres és un com un forat del qual és molt difícil sortir-ne.

Els dirigents africans tenen molta responsabilitat respecte això, han de mostrar una preocupació per desenvolupar els seus països però si els seus comportaments són interessats i corruptes no es pot donar un creixement econòmic.

Respecte els africans que recullen ferralla pel carrer...

Em sento orgullós del fet que es guanyin la vida així i no de formes delictives o poc ètiques. Recollir ferralla i fer el top manta és il·legal però és digne. Quines més oportunitats tenen? Ells no volen robar perquè no ho saben fer i perquè estan educats per no mentir ni robar.

Joan Manuel Cabezas, doctor en Antropologia Social

Quins factors creu que empenyen als africans a fugir dels seus països?

En primer lloc, i sobretot, marxen perquè existeix un mecanisme, un sistema econòmic global, que necessita mà d'obra barata (l'exèrcit de desocupats dels quals parlava Marx), i que està interessat en que les societats africanes no siguin autosuficients. Thomas Sankara intentà l'autosuficiència del seu país, Burkina Faso, i va ser assassinat. Des d'aleshores, cap país africà ha tractat de fer un exercici de desobediència als dictats de la dictadura capitalista dirigida per les elits d'occident, amb l'ajut, imprescindible, de les elits dels països de la resta del món capitalista i també, per què no dir-ho, del món només nominalment fora del capitalisme. Aquest és el motiu fonamental. Els altres són derivacions, com l'existència d'una idea de El Dorado que fa que els africans amb accés a les tecnologies audiovisual (que són una minoria) es facin una idea, projectada des d'Occident, d'una societat opulenta i d'una riquesa infinita.

Quina relació de dependència s'estableix entre els països africans i Occident?

Occident, o millor dit, les seves oligarquies, necessiten que els països africans tinguin dependència, i també que tinguin conflictes armats. De fet, per exemple, l'ajut 'solidari' espanyol va dirigit a canvi de que el país receptor compri armament *made in Spain*. I, tot i que això ningú no ho diu perquè no interessa, aquells que fan caritat, entre ells la mateixa Creu Roja, estan vinculats amb el comerç d'armament, doncs es necessiten mútuament. Sense malalties no hi hauria metges, i sense guerres i misèria no hi hauria ni ajut humanitari ni cooperació per al 'desenvolupament'.

És realment Espanya i Europa el paradís que molts imaginem i somniem?

És obvi que no. Ni per als africans que, després de vèncer dificultats monstruoses, que són una veritable selecció de personal terrorífica, doncs només arriben els més forts i, per tant, els més útils per a les feines a les que se'ls obligarà a treballar per sous gairebé d'esclavatge, ni per als africans que arriben després de vèncer una Odissea terrible, deia, ni tampoc per als que es consideren com a 'autòctons'. Molts africans m'han confessat que si arriben a saber el que hi ha aquí, no haguessin vingut.

Quines solucions existeixen per posar remei al fenomen de la immigració irregular? Quines alternatives existeixen per tractar aquest assumpte?

La immigració 'irregular' és una figura jurídica i, per tant, arbitrària, construïda, artificial i derogable. No és un fet, sinó un concepte abstracte fet per alguns que només consideren 'irregulars' a uns i no pas a uns altres. Mallorca està plena d'irregulars alemanys? Per què no? Un simple canvi jurídic-administratiu, i serien tots il·legals. Per començar, doncs, cal fer una transformació radical del sistema polític que permet aquesta figura legal, i també del sistema econòmic que perpetua aquesta total subjugació dels països africans. És utòpic, evidentment, però de vegades les utopies esdevenen realitats.

Per què creu que la política espanyola i europea posa tantes traves i dificultats a la immigració irregular a l'hora de regularitzar/legalitzar la seva situació?

Els guardians i administradors dels que realment tenen el poder, és a dir, els governs espanyol i europeu, vicaris i simples gestors de la dictadura de les elits del capitalisme salvatge, s'encarreguen de que l'*status quo* continuï així, i només canviant de dalt a baix el sistema polític i econòmic es podrà aconseguir alguna millora.

Què creu que passaria si s'obriessin fronteres, especialment la frontera sud?

Les fronteres sempre estan obertes. Des del mateix moment en què existeix una frontera, encara que només sigui mental, existeix la possibilitat de traspasar-la, de comunicar-se amb l'altra banda. Una frontera genera comunicació, mai és un mur per molt que s'intenti. Si es deixés d'exercir la política criminal de l'Europa-fortalesa, cosa completament impossible avui en dia pels factors abans esmentats, no tinc ni idea del que passaria. El que és segur és que, ni els africans ni els 'autòctons' de la riba nord de la Mediterrània estaríem pitjor que ara. Seguríssim.

Karina Zubiaga, treballadora social del Servei Ciutadà d'Acolliment als Immigrants (SCAI)

Amb quin tipus de perfil tracteu?

Fins l'any 2012 la majoria de persones que ateníem eren subsaharians arribats amb pastera, majoritàriament homes joves i sols. Actualment el perfil s'ha ampliat i abunden les persones procedents de Síria i Ucraïna, que molt sovint venen en família. Ara bé, totes elles venen fugint i al fet de marxar del país s'hi suma el sentiment de culpa de deixar a la seva família.

Quin suport els hi doneu?

El programa els hi assigna durant sis mesos un habitatge compartit, una quantitat de diners per menjar i transport, classes de castellà i tallers d'habilitats socials, culturals... L'objectiu és que aconseguixin desenvolupar-se aquí i adaptar-se a la societat d'acollida. El problema és que moltes persones no estan alfabetitzades i només parlen la seva llengua nativa del territori, de manera que la inserció sociolaboral és molt complicada.

Com funciona el procés de demanda d'asil?

El 90% de les demandes són denegades a més a més el procés de sol·licitud d'asil és molt llarg i complicat i molts dels refugiats no ho saben sinó que pensen que un cop arribats aquí ja està tot solucionat. Ara bé, si ets sol·licitant d'asil t'atorguen una targeta de treball que has d'anar renovant però aquest document el coneix molt poca gent, a vegades ni tan sols la policia, i per això dificulta molt el fet de trobar feina.

Quina opinió té sobre el procés que cal seguir per aconseguir els papers?

L'estat espanyol i la Unió Europea no els interessa que arribin immigrants, simplement els veuen com a mà de obra i quan en necessiten sí que en deixen entrar però quan les coses van malament no. Lògicament hi ha d'haver un control però tothom hauria de tenir el mateix dret de viure allà on vulgui però ara mateix és un privilegi la lliure circulació de persones.

Cal tenir present que els seus països estan com estan per culpa de l'estructura del sistema econòmic i polític global, si les persones migrades tinguessin recursos i oportunitats per viure als seus països d'origen no es veurien obligats a marxar a altres països.

Quina és la seva opinió sobre les devolucions en calent?

La Unió Europea vol tancar les fronteres i Espanya obeeix, simplement és una clara vulneració dels drets humans.

Realment Europa és el paradís que ells imaginien?

Els es troben amb una realitat totalment diferent a aquella que imaginaven. Es troben invisibilitzats i amb molta dificultat d'integració. A més a més tenen molta pressió de part de les famílies del seu país ja que es pensen que tenen una bona feina i diners i que no els volen enviar, però és al contrari, molts d'ells malviuen aquí i se'n surten com poden. Tampoc poden tornar al seu país perquè seria un fracàs i una vergonya personal tornar amb les mans buides ja que el sentiment de comunitat i de família és molt important per ells.

Imma Mata, Responsable del Departament de Migració de Càritas Diocesana de Barcelona

Quins motius creu que forcen aquestes persones a fugir dels seus països?

Principalment la pobresa, si tinguessin sortides als seus països es quedarien allà. Molts d'ells estan enlluernats per Occident i la manca d'esperances i oportunitats provoca que molts vulguin venir. Molt sovint es tracta d'un projecte familiar que decideix que el més fort de la família i la comunitat emprengui el viatge.

Espanya no és el paradís que imaginem...

Ni molts menys, per això és important fer un bon acompanyament ja que la majoria són molt joves i vulnerables i es troben absolutament sols i poden acabar caient. A més a més pateixen molt d'estrès i molta pressió ja que senten que tenen la responsabilitat d'enviar diners i regals a la família o la comunitat que ha col·laborat en el projecte migratori.

Quina és la seva opinió sobre el tracta que en fa d'aquest fenomen el Govern espanyol?

És absolutament despòtic i demagògic ja que, en molts casos, el discurs contra la immigració dóna vots. També cal denunciar l'associació d'immigració amb delinqüència ja que el migrant emigra per guanyar-se la vida i viure dignament, no migra per delinquir.

Per què creu que el Govern posa tantes traves a l'hora d'aconseguir els papers?

En primer lloc fa por l'efecte crida, sobretot perquè al nostre país hi ha molta economia submergida i les persones migrades troben aquí una sortida per guanyar-se la vida. A més a més també existeix un cert menyspreu envers aquestes persones i una preocupació sobre si el país pot assumir una immigració massiva.

Quina és la solució?

L'ideal és que en aquests països visquin amb unes condicions socioeconòmiques dignes. No cal que ells visquin amb els nostres estàndards de vida, només cal una millor qualitat de vida perquè puguin desenvolupar-se i tirar endavant. La culpa és tan de la inacció d'Occident com de l'oligarquia de cada país africà com de les empreses estrangeres que s'aprofiten dels seus recursos, tot això acaba provocant un desequilibri mundial quasi irreparable.

Jose Villahoz, vicepresident d'Algeciras Acoge

Quins motius creu que porten a aquestes persones a fugir dels seus països?

Motius econòmics, de feina i de violència al carrer. Però la raó principal és millorar les seves condicions de vida. Se suposa que a Europa s'està millor que a Àfrica.

Realment Europa és el paradís amb el qual somniaven?

Cada cop la gent està més informada del que passa aquí però tot i saber que les condicions són molt dolentes al seu lloc d'origen estan molt pitjor que aquí.

Com és el perfil d'emigrant africà?

Les persones que decideixen fer aquest procés han de tenir una gran voluntat i un gran sentit del patiment ja que el procés d'arribar fins a Europa és molt llarg i moltes vegades cal travessar molts països de l'Àfrica patint agressions i situacions de risc, per això han de ser aquells més valents i que estiguin més preparats.

Quines solucions existeixen davant d'aquest fenomen?

L'ideal seria que els països desenvolupats ajudessin econòmicament als menys desenvolupats a poder progressar i que aquestes persones no haguessin de buscar-se la vida fora dels seus territoris.

És partidari dels "papers per a tothom"?

M'agradaria que no tot estigués sotmès a la necessitat econòmica ja que durant els anys de bonança molta gent d'Àfrica i Llatinoamèrica podia entrar lliurement sense visat però quan, amb la crisi, el mercat laboral va saturar-se Espanya va començar a exigir visat a determinats països.

Què podria passar si s'obriessin les fronteres?

La gent s'espanta molt perquè es pensen que tots volen venir a Espanya però molts d'ells prefereixen altres destins com França, Bèlgica, Alemanya... perquè hi tenen amics o familiars.

Però moltes d'aquestes persones es trobarien en situació irregular...

El problema de la regularització es una manca de voluntat política perquè en el cas que es necessités mà d'obra s'obririen les portes i es regularitzarien sense cap mena de dubte.

José Javier Ordóñez, advocat especialista en dret d'estrangeria

Molts africans estan obligats a iniciar processos migratoris irregulars ja que la porta de la regularitat, és a dir, la política dels visats està barrada. Per què no es poden donar visats de recerca de feina o temporals per un any per buscar-se la vida?

Una residència irregular a Espanya pot venir després de caducar el visat d'estada de 90 dies (després dels 90 dies cal tornar al país d'origen o tenir un permís de residència) o es pot produir després d'entrar il·legalment al país. Així doncs, creuar la frontera fora dels llocs habilitats comporta una infracció de la Llei d'estrangeria, implica un expedient sancionador i una sanció, que pot ser de tres tipus: devolucions, si no es té documentació o recursos econòmics; expulsions, si es té una expulsió que no s'havia executat abans o denegacions d'entrada, si després de ser expulsat torna a entrar abans de passar el període de prohibició d'entrada.

Ara bé, cal tenir en compte que quan una persona entra il·legalment se li ha de donar l'oportunitat que s'expliqui perquè ho ha fet. Hi ha d'haver un procés d'audiència, d'escolta amb assistència lletrada i un intèrpret perquè pugui defensar-se. Amb les devolucions en calent això queda fora.

Per altra banda, la gent que arriba a Ceuta i Melilla no acostuma a demanar asil perquè si demanen asil a les ciutats autònomes es queden allà immobilitzats, no poden sortir-ne, són com "presons". Només quan arriben a la Península acostumen a demanar asil. Si es tracta d'una sol·licitud d'asil i s'admet a tràmit, no es pot internar en un CIE. El CIE només té com a objectiu l'expulsió.

En el cas dels menors d'edat succeeix el mateix: quan arriben a la Península diuen que són menors però a Ceuta i Melilla diuen que no perquè sinó quedarien allà estancats. Els menors queden sota tutela de l'Estat però quan compleixen els 18 anys queden al carrer, en llibertat i sense papers.

El Tribunal Suprem el 28 de gener 2015 va dictar que no són possibles els internaments successius. Si una persona surt d'un CIE després no pot ser internat un altre cop pel mateix expedient d'expulsió, encara que no hagués estat els 60 dies que s'estableixen com a màxim. Això sí, poden detenir-la, portar-la a la comissaria i expulsar-la, en un màxim de 72h.

El permís de residència es pot adquirir a través, principalment, de les següents vies:

- Per arrelament: viure clandestinament durant 3 anys a Espanya. Després dels 3 anys d'estada aquí juntament amb un document que ho justifiqui (padró), un contracte de treball, manca d'antecedents penals i sense ordres d'expulsió possibilita l'obtenció de residència per arrelament. Ara bé, si compleixes tots els requisits però has estat en un CIE pots demanar que es substitueixi aquella expulsió per una multa econòmica.
- Tenir un marit o muller europeu o fills al teu càrrec.
- Allistar-se a l'exèrcit.

En el cas d'obtenció de papers per arrelament el que adquireixen són residències temporals que duren un any, al cap d'un any s'han de renovar per dos anys més, quan acaben els dos anys s'han de tornar a renovar per dos anys més i quan assoleixes els 5 anys de residència temporal ja obtens la targeta de residència de llarga durada que et permet viure com qualsevol altre espanyol. Ara bé, perquè no et deneguin les renovacions cal haver cotitzat a la Seguretat Social i haver estat d'alta durant un temps mínim. Si en algun moment no es renova o per algun motiu es queda fora del procés aquestes persones són expulsables i han de començar-ho tot des de zero.

Per altra banda, la nacionalitat es pot obtenir si s'està casat amb un espanyol o es tenen fills espanyols es pot demanar després d'un any de residència. Ara bé, si no és per matrimoni es pot obtenir després de 10 anys de residència continuada legal.

Finalment cal tenir en compte que moltes de les persones que arriben aquí no volen quedar-se a Espanya sinó que volen passar-hi per arribar fins a França, Bèlgica... No és que vulguin envair Espanya i competir pels nostres llocs de treball, només busquen una vida millor.